

8.¹⁹⁸⁹ 101. ÅRG.

1889 – 1989

OSTAV

Redaksjonelt, s. 2

Mer enn gener...»

Albert Raulin o.p., s. 3

Den franske kirke og revolusjonen

Øivind Østang, s. 6

Pavebesøket gjorde ord til handling

Europa i støpeskjeen, s. 10

Caritas maner til menneskelighet

Sigrd Undset, s. 12

Latinske hymnor og sekvensar

«Glemt» jubileum, s. 19

Tusen års kristendom i Ukraina

OLAV

Mer enn gener . . .

Mennesket er på vei til å bli gjennomsiktig - i hvert fall deler av det. Moderne genteknologi titter inn i vårt aller personligste arvestoff, og via prenatal diagnostikk kan f.eks. godt over 70 lidelser og mangler eller anlegg til sykdommer diagnostiseres allerede før vi kommer til verden. Noen av disse manglene er av den sorten det godt lar seg leve med, som f. eks fargeblindhet, mens en del andre kan behandles enten på fosterstadiet eller etter fødselen. Prenatal diagnostikk ble utviklet med det for øye å lege. Men hva med resten - de meget alvorlige sykdommer og mangler som det ingen kur er for - ennå? Hva når en fødsel betyr en hård lidelsesvei mot en tidlig død eller visshet om stor lidelse i senere år når sykdommen bryter ut og ender i en meget smertefull død? Eller når skadene er av en slik art at de synes å utelukke det vi vanligvis forstår med et meningsfylt liv? Og hva er et meningsfylt liv? Og hvorfor ikke bruke levende celler fra aborterte fostre til transplantasjoner eller i forskningsøyemed? Eller sagt på en annen måte: Har vi lov til å gjøre alt det vi teknisk sett er i stand til på dette felt?

Det er slike etiske spørsmål "Mer enn gener - utredning om bioteknologi og

menneskeverd", som ble offentliggjort for noen uker siden, tar for seg. Utredningen, som er utarbeidet av en gruppe medisiner og teologer oppnevnt av Kirkerådet i Den norske kirke, går grundig til verks når det gjelder den etiske grunnlagsproblematikk som melder seg i bioteknologisk sammenheng og tar opp en rekke konkrete problemområder: forskning på humane embryoner, prenatal diagnostikk, genetisk veiledning, genterapi, kunstig forplantningsmetoder, transplantasjoner av vev fra foster og sammenhengen med abortspørsmålet. Den "pretenderer ikke å gi patentløsninger", men snarere "å rette søkelyset mot de utfordringer vi som enkeltmennesker og samfunn står overfor".

Her skal vi bare gripe fatt i ett punkt. Arbeidsgruppen sier et nølende ja til provosert abort i noen ganske spesielle tilfeller - nemlig der den totale belastning ved alvorlig medfødt sykdom eller handicap synes å overstige den enkelte families bæreevne. I "slike tyngende konfliktsituasjoner" hvor barnet "reelt truer mors eller familiens helse, den mentale innbefattet", kan det være etisk forsvarlig å sette hovedregelen om "fosterets rett til liv" til side, hevder utredningene. Som iler med å understreke at "med mental helse i denne sammenhengen menes ikke noe i retning av behagelighet, eller helse i meget vid betydning (velvære), slik WHO's helsedefinisjon legger opp til".

Det understrekes at det ikke dreier seg om å luke bort uønskede individer eller jakte på det infiserte barn. Utredningen går klart imot f.eks. masseundersøkelser av gravide for å kartlegge eventuelle fosterskader med tanke på abort. (Dagens norske tilbud til gravide over 38 år fungerer langt på vei som noe slikt - det er Downs syndrom eller mongolisme man jakter på!). Og den

går mot enhver form for "lister" over hvilke arvelige sykdommer i en familie som automatisk skulle gi tilbud om pre-natal diagnostikk. Også her mener man det må bli et spørsmål om hvilken viten og eventuell belastning den enkelte familie kan tåle - eller ikke tåle.

Vår innvending er at her åpnes det - alle gode intensjoner til tross - for pragmatiske løsninger der det turde være den kristne kirkes oppgave å være profetisk: å forkynne det spirende livs absolutte rett til liv. Og følge opp med en større grad av praktisk nestekjærlighet - les hverdagsomsorg - for "vanskelig liv" enn den hittil har gjort. Virkelig bære hverandres byrder! Leser vi riktig når vi, mellom linjene, synes å ane at det er noe slikt utredningene egentlig ønsker å si, men i dagens situasjon likevel ikke helt våger? "Det må legges til rette for at alle får den nødvendige hjelp til å ta seg av et barn med alvorlig, arvelig sykdom," heter det i utredningen som også minner om at det som skjer når spørsmålet synes å være abort eller ikke, "er hele samfunnets ansvar". Begrepet bæreevne synes farlig - enten det er livets begynnelse eller slutt det dreier seg om. Utvalget famler da også etter retningslinjer som kan bestemme begrepet nærmere.

Utredningen er skrevet for Kirkemøtet som i november også skal behandle andre etiske tungvektene som vern om skaperverket og alternativer til abortloven, men den er også "en invitasjon til en bred og grundig debatt". En debatt om de utfordringer det gjennomsiktige mennesket og genteknologien stiller oss overfor, er høyst påkrevet og verd adskillig mer oppmerksomhet enn mangt av det høstens høyrøstede lettvekter av en valgkamp skrek opp om. Den er også egnet til å gjennomlyse motiver, holdninger, vilje og prioriteringer hos hver enkelt av oss og i samfunnet som helhet.

UKJ

Albert Raulin: Den franske kirke og revolusjonen 3

Det offisielle Frankrike arrangerte i sommer store festligheter i forbindelse med 200-års jubileet for den franske revolusjon. Jubileet har vakt interesse langt utover Frankrikes grenser, og de fleste av oss har sett eller hørt et eller annet program i TV eller radio om den lange rekke av historiske begivenheter som går under navnet: Den franske revolusjon.

Som fransk prest møter jeg av og til det enkle og naturlige spørsmål: Hvordan stiller den katolske kirke i Frankrike seg i dag til dette knippe av begivenheter som har betydd så uendelig meget for Frankrike i 200 år?

Det er åpenbart absurd å stevne «revolusjonen» som sådan for historiens domstol. Som om en anklaget ble utpekt som kunne både svare for seg og eventuelt bli dømt (eller frikjent)!

Om den franske revolusjon brukte vi nettopp uttrykket «knippe av begivenheter». Og det er ikke for meget, men for lite sagt, for revolusjonen bestod ikke bare av begivenheter. Den hadde sin ideologi, sin selvbevisshet, sine åpenbare og skjulte hensikter og pretensjoner. Dette forutsetter en enorm kompleksitet hvor de beste elementer og de verste, det heslige og det sublimе griper inn i hverandre. Man kan ikke la være å tenke på den evangeliske lignelsen om den gode sæd og ugresset. Og man er fristet til å si at Vårherre har behandlet den franske revolusjon slik som åkeren i lignelsen! Han har vøket seg for å luke bort det heslige av frykt for å øde-

legge det gode. Jeg tror at den katolske kirke i Frankrike i dag er glad for at dette har vært Guds strategi.

Hva er forresten «den katolske kirke i Frankrike i dag»? Er det en bispekonferanse med de tilhørende «komitéer»? Er det den katolske presse? Er det en bukett av teologer, og da hvilke? Er det grasrota? Og hvilken grasrot? Dreier det seg om katolske organisasjoner? Om de innflytelsesrike ordenssamfunn som jesuittene, fransiskanerne eller dominikanerne? Den franske kirke består av disse og mange andre. Katolikker i Frankrike er dels sterkt venstre-orientert (noen blir i hvert fall anklaget for det), men en betydelig fløy sympatiserer med den ultra-reaksjonære biskop Lefebvre, selv om de ikke følger ham i alt.

Det sier seg selv at alle disse komponenter i den franske kirke ikke forholder seg til den franske revolusjon på samme måte. Skal man være nøktern, kan man si følgende: Enten en franskmann hylder eller hater landets eneste store revolusjon, er han for livet preget av den omveltning som da fant sted, og som savner sitt sidestykke. Vi,

franskmenn, er alle barn av denne revolusjon, selv om vi er vokset opp med skepsis eller hat til den i våre hjerter.

Det er ikke overdrevet å si at den reaksjonære fløy hater denne revolusjon - som også bestemmer dens holdninger - og dette med en slik voldsomhet at man skulle tro at disse mennesker var samtidige med selve revolusjonen. De fleste katolikker ser imidlertid meget positivt på likvideringen av det såkalte «Ancien Régime», det gamle regimet. Alle prøver på å orientere seg i et villniss av informasjoner. Hver av oss laver sin egen lille syntese, og der finnes ikke to av disse som blir akkurat like. Dette gjelder også biskopenes kollegium og de teologisk toneangivende kretser.

Vi dropper altså enhver form for historisk dom over den franske revolusjon og spør mer beskjedent: Var det for den katolske kirke i Frankrike grunn til å jubilere den 14. juli i år?

Til dette vil jeg svare: Den franske nasjon hadde unektelig grunn til å feire dette jubileum. Revolusjonen har spilt en altfor avgjørende rolle for ikke å bli feiret, og den franske kirke er en del av den franske nasjon. Til gjengjeld hadde den franske kirke ingen grunn til å ta et initiativ, noe den burde ha gjort hvis det hadde dreidd seg om en begivenhet av åndelig karakter.

Den franske revolusjon ble unektelig en begivenhet av kirkehistorisk karakter, fordi kirken under «l'Ancien Régime» var svært implisert i systemet. Men som ånds faktor er revolusjonen av altfor tvetydig karakter til å bli gjenstand

Ratzinger om Lefèbvre

Vatikanet har stengt døren for en forsoning med den bannlyste erkebiskop Marcel Lefèbvre og hans tilhengere. I et intervju med den italienske avisen *Il Messagero* sier kardinal Joseph Ratzinger, Troskongregasjonens leder, at den 82 år gamle tradisjonist og hans følgesvenner «har lukket seg selv inne i en sirkel av fanatisme for eliten.»

CATHOLIC HERALD

Kirkens rolle granskes

Formannen i den franske bispekonferanse, kardinal Decourtray, bekjentgjorde nylig at det er oppnevnt en historikerkomité som skal granske katolske enkeltpersoners og institusjoners befatning med den fengslede krigsforbryteren Paul Touvier. Touvier skal i de siste 45 år ha oppholdt

seg «under jorden», nærmere bestemt fått tilhold i et 50-talls katolske ordenshus og institusjoner. Kardinal Decourtray håper kommisjonen vil ha sin rapport rede til offentliggjøring for saken mot Touvier tas opp til doms. Han har også lovet å åpne de nødvendige kirkelige arkiver for komitéens medlemmer.

THE TABLET

4

for en «kristen feiring». Denne påstand kan bli illustrert på mangfoldig vis. Jeg skal nøye meg med to bemerkninger, lette å mangfoldiggjøre.

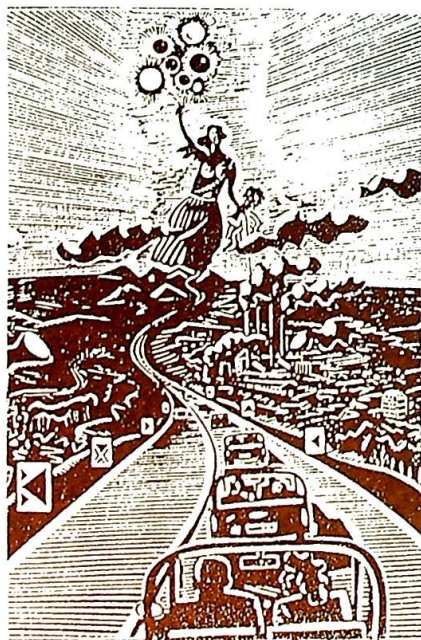
Jeg kjenner minst et par abbedier hvis grunnleggelse har funnet sted i tidlig middelalder, og hvor bønnen og gudstjenesten aldri har opphørt frem til vår egen tid... på én unntagelse nær: den tid den franske revolusjon holdt i sitt jerngrep. Revolusjonen la klosterlivet øde. Er det noe å jubilere for? Nei, det er en skam.

Til gjengjeld har jeg en gang besøkt Østerrike og deltatt i en legmannskongress der. Det lille vi så av det østerrikske samfunn, var for en franskmann et eklatant vidnesbyrd om at bourbonerne og habsburgerne i sin tid var to alen av samme stykket. Det ene riket ble endevendt av en skjellsettende revolusjon, det andre havnet i «Den hellige allianse» og fikk aldri oppleve sin endevendelse. Den situasjon dette har skapt med hensyn til forholdet mellom stat og kirke, talte sitt eget sprog. Den franskmann jeg var, var blitt stemt for å jubilere for et eller annet som falt sammen med Bastillen.

Det tilkom den franske nasjon å feire og besinne seg på sin store revolusjon. Den har historiske dimensjoner nok til det, selv om franskmannen innbyr til latter når han tror at alt i verden har begynt med Bastillens fall. Som en del av den franske nasjon, har den franske kirke - for den står jo aldeles ikke i strid med sitt eget folk! - all grunn til å ta del i feiringen. Enhver katolikk får delta ut fra egne erfaringer

og politiske vyer.

Men som trossamfunn har den katolske kirke i Frankrike ingen grunn til å gjøre den franske revolusjon til en gallionsfigur. Det har skjedd adskillig mer avgjørende ting i fransk åndsliv, ting som ikke har efterlatt seg så beske minner som revolusjonen. Men det er ikke til å nekte at den franske revolusjon når det kommer til stykket har ryddet opp og, til tross for utrolige prøvelser, gitt den katolske kirke den frihet som den nyter godt av i dag. Kirken har vandret en lang vei fra «l'ancien Régime» og til sin aktuelle posisjon. Den har, halvparten

Delacroix's «Friheten på barrikadene» inspirerer fremdeles — her en moderne versjon fra DDR: «Over alle blåner.»

av tiden, levet under et «konkordat» mellom Frankrike og Vatikanet, som fremdeles gjelder i tre franske departementer (hele Elsass og en del av Lothringen). Nå har den i mer enn 80 år vært løsrevet fra staten der hvor konkordatet er trådt ut av kraft. Det er en fjern konsekvens av den franske revolusjon, og de fleste katolikker vil betrakte den som en vinning.

Andre konsekvenser av revolusjonen er mindre gunstige for Kirken. Men hva er «gunstig for Kirken»? Er det en privilegert status? Nepe, for da ville Kirkens første tider også ha vært meget lite gunstige for evangeliet. Hvis evangeliet ikke blir forkynt bra nok i Frankrike i dag, så er det hverken regjeringens eller revolusjonens skyld, men utelukkende deres skyld som har fått det oppdrag å forkynde det glade budskap. I det stykke bør den franske revolusjon i alle fall frikjennes av den kirkelige domstol. Hvorfor da ikke heller takke Gud når han skriver rett med de krummede linjer vi selv laver?

Det norske folk og den norske kirke holder uten større problem hverandre i hånden når det jubileres en 17. mai. Den franske nasjon og den franske kirke holder ikke hverandre på samme måte i hånden når de minnes den store revolusjon av 1789 og årene deretter. De anlegger snarere innbyrdes avvikende målestokker. En idyll finnes i Norge som Frankrike i 200 år har vært klart fremmed for. Men det er litt pikant å bemerke at den grunnlov som kom til å forene Norge, hadde latt seg inspirere av den revolusjon som kom til å splitte Frankrike.

Teologenes rettigheter og plikter

De amerikanske biskoper har godkjent et dokument om teologenes rettigheter og plikter – hensikten er å bedre forholdene mellom teologene og biskopene. Dokumentet fremholder teologenes klare rett til «lovlig frihet til forskning og meningsytring», men også deres plikt til ikke å glemme de pastorale følger deres arbeid kan ha og minner om at i siste instans er det biskopene som er «Kirkens autoritative lærere.» Kritiske teologer må være

«tro mot troen» og bruke «pastoralt skjønn» i sin omgang med media og når det gjelder offentliggjøring av sine synspunkter.»

Dokumentet, som grunnet uenighet innen bispekollegiet og gjentatte innsigelser fra Troskongregasjonen i Roma, har vært under utforming i hele ni år, gir også retningslinjer for «læremessig dialog» når en teologs synspunkter avviker fra offisiell lære.

THE TABLET

Prestemangel – også i Nord-Tyskland

Biskop Ludwig Averkamp i bispedømmet Osnabrück ga nylig uttrykk for at menighetene – på grunn av prestemangel – må innstille seg på en endring i sjelesorgarbeidet. I fremtiden vil sjelesorgen kreve samarbeid utover menighetsgrensene, og legfolk må mer enn hittil ta del i dette arbeidet.

KNA

Biskopene minnes revolusjonen

5

En messe i Notre Dame-katedralen den 20. juni der bl.a. 45 franske biskoper var tilstede, var den katolske kirkes formelle bidrag til 200-årsmarkeringen for den store franske revolusjon. I sin innledende tale gjorde Paris' erkebiskop, kardinal Lustiger, det klart at hensikten med messen ikke var å «feire» hendelsene i 1789, men å «minnes dem». Og formannen i den franske bispekonferanse, kardinal Decourtray, sa i sin preken at messens intensjon var å «be for vårt land... i forbindelse med feiringen av 200-årsjubileet».

Kardinal Decourtray minnet om at det historiske stendermøtet 5. mai 1789 ble innledet med en stor prosesjon der eukaristien ble båret gjennom gatene. «På det stadiet var det intet som varslet om det som skulle komme: opphevelsen av indre kirkelig selvstyre, det voldelige oppgjør med kongedømmet, for-

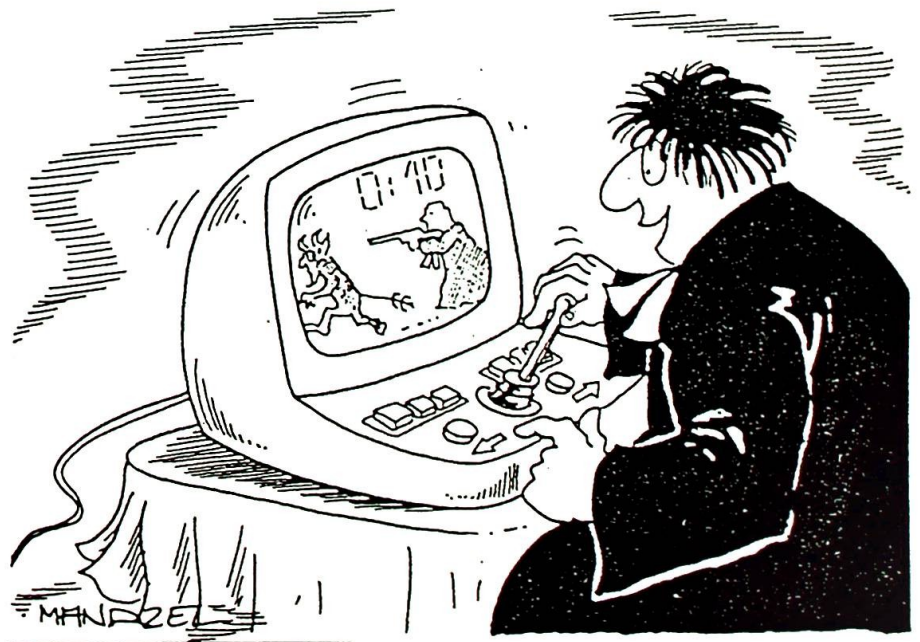
følgelsene og henrettelsene, dyrkingen av Fornuftens gudinne her i dette kirkerom og all den skrekk og gru som skulle formørke fremtiden». Om de kristnes plass i nasjonens liv sa han bl.a. at «ved sitt eksempel og sin lære oppfordret Kristus sine disipler til å elske sitt land og være gode borgere, men også til aldri å la seg slavebinde av det eller av dagens ideologier».

I et intervju i *Le Monde* samme dag understreket kardinal Decourtray at «arven fra revolusjonen hverken kan aksepteres eller forkastes som et hele... sannheten tvinger oss til å si at revolusjonen handlet urettferdig i rettferdighetens navn, den begikk forbrytelser i frihetens navn, og i fornuftens navn henfalt den til avgudsdyrkelse». Han fremholdt også at «evangeliet er menneskerettighetenes fedreland, og Det 2. Vatikanokonsil var det sterkeste uttrykk

i nyere katolsk historie for denne 'repatrering' av disse rettighetene. Hverken historiske feiltagelser eller 'avvik' begått av kirkens menn kan snu denne utvikling». Han minnet også om at han alltid har hevdet behovet for «et åpent og konstruktivt forhold til fortiden» fremfor «vel vedlikeholdt harme og uvilje». Når det gjelder det som skjedde under revolusjonen, trodde han at en dyptgripende forsoning var på gang, og han beklaget forsøk fra ekstremisthold på å rippe opp i gamle motsetningsforhold. Samtidig kritiserte han 200-årsfeiringen for å være for sterkt «bakoverrettet» - det han ønsket, var klarere tilløp til en redefinering av arven fra revolusjonen med henblikk på Frankrikes og Europas fremtid.

The Tablet

Elektronisk
løsning på
det ondes mysterium
eller led oss ikke
inn i fristelse?

Munterhet: et kjennetegn på den kristne tro!

«Grundtvigs syn på det kristne liv kan sammenfattes i hans egen strofe: et jevnt og muntert, virksomt liv på jorden.»

I NRK's radioserie «Lordagsskole for voksne» ga Svein Aage Christoffersen nylig en presentasjon av Grundtvigs menneskesyn: «Livet skal ikke bare være jevnt og virksomt, det skal også være muntert, ifølge Grundtvig: Munterhet er et kjennetegn på den kristne tro. Livet skal ikke

være morsomt, – det er noe annet, men det skal være muntert. Munterheten er uttrykk for det livsoverskudd, den grenseoverskridende karakter, som for Grundtvig er kjennetegnet på det menneskelige – og dermed det kristelige – liv».

Svein Aage Christoffersen minnet oss om at Grundtvigs tallrike bøker og artikler sprudler av festlige formuleringer og treffende bemerkninger. De er både oppbyggelige og muntre, og det er en ganske sjelden kombinasjon.

Økt motsetning mellom Roma og den anglikanske kirke

«I likhet med den ortodokse og de gamle orientalske kirker avviser den katolske kirke prestevielse av kvinner,» heter det i et skriv fra paven. Skrivet er en reaksjon på et brev fra erkebiskopen av Canterbury, som informerte paven om resultatet av den siste Lambeth-konferansen (verdenskonferanse for alle anglikanske kirker). Her ble det besluttet at spørsmålet

Øivind Østang: Pavebesøket gjorde

- Pavebesøket i Norden har vært en suksess, selv om man egentlig ikke bør bruke slike ord om et kirkelig forhold, skriver Øivind Østang, redaktør i Kirkerådet, i sin avsluttende rapport om pavebesøket - og siterer Vatikanets pressetalsmann.

Østang var én av de to norske journalistene som fulgte med paveflyet under hele Nordenreisen. Hans samlede dokumentasjon fra ferden - som norsk presse naturlig nok har benyttet seg av heller stykkevis og delt - er preget av både innsikt og utsyn: Det er intet hastverksarbeid, det pavelige reisetempo til tross. Vi gjengir Østangs sluttrapport - datert 11. juni 1989.

- For snart tredve år siden åpnet Det andre Vatikanekonsil den katolske kirkes dør også til lutheranerne. Nå har vi vært med på den storslåtte iverksettelsen av konsilets ord. Besøket i Norden har vært en suksess, selvom man egentlig ikke bør bruke slik ord om kirkelige forhold.

Oppsummeringen ble gjort av Vatikanets pressetalsmann, Joaquin Navarro-Vals, mens pave Johannes Paul II's fly om ettermiddagen 10. juni var på vei tilbake til Roma, etter det ti dager lange besøket i Norge, Island, Finland, Danmark og Sverige. På katolsk side håper man besøket vil forbedre forholdet mellom lutheranere og katolikker. På luthersk side er oppfatningene trolig mer delte.

Setter man sammen det paven og hans talsmenn har sagt, og unnlatt å si, om mottagelsen i Norden, trer denne rangering fram: Sverige var det land der paven ble varmest mottatt, Finland og Island følger like etter, på delt andreplass, Norge på fjerde og Danmark på en desidert sisteplass.

Ikke engang for få år siden trodde Johannes Paul selv at det ville være mulig å besøke alle de fem nordiske land. - At besøket likevel kunne gjennomføres er en stor Guds nåde, sa han til Danmarks lutherske biskoper 6. juni.

Mot kirkehistoriens tunge bakgrunn utviste såvel paven som de lutherske biskoper som møtte ham med varme, stort mot, mener man i pavens følge. Omtrent daglig ble det under reisen slått spinkle, men symbolsk viktige broer over 450 års kirkesplittelse. Den personlige varmen var tydeligst da paven 2. juni knelte i Hellig Olavs mektige gravkirke i Trondheim, side om side med den lutherske biskopen som i dag aksler de lokale rester av de norske erkebiskopenes verdighet, Kristen Kyrre Bremer i Nidaros.

Mest storslått var broen som ble slått under Uppsaladomens høye hvelv 9. juni, da Johannes Paul æret middelalderens Sankt Erik, og vår tids brobygger Nathan Søderblom, med Sveriges lutherske erkebiskop, Bertil Werkstrøm, ved sin side.

I disse øyeblikkene, som på Thingsvellir 3. juni og i Åbo domkirke 5. juni, var de færreste i tvil om at man overvar de sentrale begivenhetene i Johannes Pauls besøk i Norden. Det var i katedralene de viktigste symbolske signalene ble gitt, i positiv eller negativ retning. Bare som tillegg kom de mange ordene i mottagelser og møter, og luthersk nærvær i pavens mange messer. Ett unntak er gesten fra den svenske lutherske erkebiskop, under messen i Stockholm 8. juni. Sammen med to andre protestantiske ledere stilte han seg sist i rekken som mottok nattverden av paven selv, visste at han - etter katolsk syn - ikke har rett til å motta sakramentet, og ble velsignet.

Broer over reformasjonens kløft har også Nordens statsjefer tydelig ønsket å bygge. Først og fremst Danmarks Margrethe II og Sveriges Carl 16. Gustaf, som direkte etterkommere etter de konger som for 450 år siden frikoblet kirken i Danmark-Norge og Sverige fra biskopen i Rom, og tiltok seg retten til å

om prestevielse av kvinner skulle overlates de enkelte anglikanske provinser.

I sitt skriv presiserer paven at prestevielse av kvinner vil bety «et brudd med tradisjonen, som vi ikke kan ta ansvaret for». Han understreker også at ordinasjon av kvinner i enkelte anglikanske provinser «blokkerer veien til gjensidig anerkjennelse av embedene».

KIPA/KATOLSK ORIENTERING

Kanonisering av kardinal Newman?

I mange år har det vært arbeidet for å få kardinal John Henry Newman kanonisert, og mulighetene synes nå større enn noensinne. For kort tid siden ble et to-binds verk om kardinalen — hans liv og hellighet — overlevert paven og mottatt med ærbodighet.

Som kjent var kardinal Newman (1801-90) opprinnelig tilsluttet den anglikanske kirke, og han var i mange år professor i teologi ved Oxford Universitet. I 1845 ble han opptatt i den romersk-katolske kirke. CATHOLIC HERALD

ord til handling

7

Historisk i Uppsala: Pave Johannes Paul II og erkebiskop Bertil Werkström på vei til erkebispegården. Foto: Katolsk Kyrkotidning.

utnevne biskoper. Nå mottok de paven med varme. Det samme gjelder vår tids Olav på Norges trone, Islands president Vigdis og Finlands president Mauno Koivisto.

Ved hver eneste messe Johannes Paul holdt i Norden, var det store antall, tildels halvparten og mer, lutheranere og andre ikke-katolikker tilstede. Dette kan avfeies som utslag av overfladisk nysgjerrighet. Det er imidlertid fare for at man da ikke får tak i hva som rører seg i Nordens trosliv. Johannes Paul kom til Norden samtidig med at en våkne religiøs interesse går over området. Interessen er ofte ikke knyttet til kirkene. Biskopen i Rom kom til befolkninger som oftere ser sine biskoper som meningsyttere og

administratorer i en organisasjon, enn som trygge autoriteter i kirken, det fellesskapet som er ulikt alle andre.

Island står i en særstilling; der møtte rundt 3 prosent av landets befolkning fram på Thingvellir. Også i de fire andre landene samlet paven flere mennesker enn lokale lutherske biskoper vanligvis makter.

Viser dette at Johannes Paul traff en overvintret, folkelig forståelse av hva en biskop er; en forståelse som lederutdannede bisper og dress- og kjolekledde rådsformenn ikke lever opp til? Johannes Paul holdt omtrent alle sine taler som prekner, i gudstjenester som ikke var korte friluftsandakter, men mes-

ser på mellom to og tre timer. Gir denne kirkelige festivitets Nordens hverdagsgrå velferdsbarn opplevelser som deres egne kirker sjelden byr på?

I alle fall traff Johannes Paul mange av de nokså garvede reportere som fulgte ham, hva enten i flyet eller fra en pressebenk under kirkehvelvene. Med meget ulik bakgrunn hva kirkelig liv angår, lot de seg synlig røre av de kirkehistoriske dimensjoner, og av pavens ekte fromhet. Hver dag måtte de lese lange prekner for å finne det de så valgte å presentere som nyheter. De av dem som dekket en pavereise for første gang, oppdaget at Johannes Paul er et ekte menneske; ikke den selvopphøyde «halvgud» vulgær lutherdom lett gjør ham til. Mot en bakgrunn av flyktige verdensledere som Reagan, Bush og Gorbatsjov, så reportere og nordboere pavens unike posisjon; som den foreløpig siste i en ubrudt linje gjennom to tusen år.

Det ble også utvist annet bispepot under pavens besøk i Norden, av de norske og danske lutherske biskoper som valgte å «snakke fag» under det de fleste så som en høytidelig feiring av et stykke kirkehistorie. Noen møtte opp og sa sin mening, andre demonstrerte med sitt fravær eller hadde viktigere ting å gjøre.

- De er frie til å gjøre som de ønsker, sa paven da han på vei til Norge kommenterte de lutherske biskopenes holdning i Norge. Han la til at det til tross for nyanser, idag bare er den ekskommuniserte erkebiskop Marcel Lefebvre som på katolsk side er mot økumenikk.

Like naturlig...

«Etterhvert som avspenningen begynte å komme og vi ser tegn til nedrustning, så alle at det var et resultat av terrorbalansen. For meg er det like naturlig å hevde at det kan være en frukt av bønnen fra alle verdens kirkesamfunn», sa biskop Kristen Kyrre Bremer nylig, i en samtale med Adresseavisen. «Fred og nedrustning har stått på kirkenes dagsorden og forbønns-lister i en årrekke».

Kirken rotfestet i folket?

«I Den norske kirke har vi vært vant til å forestille oss at kirken er rotfestet i folket, og at vi har bred kontakt. Det kan det saktens være noe i – noen steder. Men neppe i store deler av storbybefolkningen. Der er kirken meget fjern,» skriver Aage Müller-Nilssen, generalsekretær i Kirkens Bymisjon i bladet Bymisjonæren.

«Det bildet folk har – hvis de har noe – er mer preget av enkle mediastyrtede forestillinger enn av hva kirken vil og skal være... Vi tror det er nødvendig å tenke og praktisere nytt i en tid med så raske og dyptgående sosiale og kulturelle endringer at vi knapt greier å følge med.»

8

- Ja, talene var meget åpenhjertige, sa Vatikanets stedfortredende statssekretær, erkebiskop Edward Cassidy, da han i Stockholm ble spurt om Aarflot og Bertelsens taler var mer åpenhjertige enn paven er vant til fra luthersk side. Cassidy forsikret likevel at åpenheten ikke hadde vært noe problem. - Vi har ikke bruk for hyggelige fraser dersom man ikke mener dem, sa Cassidy. - Dialog er ikke alltid behagelig; noen ganger er det meget smertefullt, kommenterte den katolske hjelpebiskopen i Stockholm, William Kenney.

Minst smertefullt var det nok for Johannes Paul å forrette messe, såvel i Stockholms storslagne innendørsfeiring som i Tromsøs enkle torvmiljø. Da var han blant sine egne, smilende og med god tid.

Paven fremførte sitt budskap til Norden i en form som tyder på at han satte mye inn på å ikke provosere, å ikke stanse den økumeniske bevegelse som man også kan se der. Med unntak av det nokså direkte svar til den danske biskop Bertelsen, unngikk han åpen beskrivelse av uenighet. Paven talte likevel aldri om kirkelig enhetsarbeid uten å minne om at hans eget embete «er innstiftet av Kristus for å tjene de kristnes enhet». Selve paveembetet er da også et kjernepunkt i den økumeniske debatt.

Sterkest understreket biskopen i Rom de fem nordiske lands tusenårige, og i bunnen ubrudte, kirkelige arv. Forsiktig, men klart nok, prekte han sitt budskap om menneskeverd fra unnfangelse til naturlig død, om individets og familiens moral og om det sekulariserte men-

neskes behov for å åpne seg mot Gud. Europa og Norden trenger sin gamle gudstro mer enn noen gang; bare den kan åpne mennesket mot andre, sa han.

Til tross for at han møtte kvinnelige prester i alle de nordiske land, og tilsynelatende hilste dem like hjertelig som deres mannlige kolleger, berørte ikke Johannes Paul dette økumeniske stridspunkt i sine taler. Nordens kvinnelige prester var stort sett like forsonlige: - Hans kvinnesyn er reaksjonært, men det er ikke det som er poenget med hans reise. Han er her for å besøke en annen kirke, og jeg synes det er enestående at han gjør det, sa en svensk kvinnelig prest.

Bare der det var naturlig kom Mariafromheten, så sentral i hans eget trosliv, fram; på Island og i Danmark. «Vår Frue av Norden», kalte han Maria i sin angelusbønn i Reykjavik 4. juni.

Den nordiske politiske dyd, at kristendom og politikk ikke må blandes sammen, ble høflig lagt til side av de fleste politikere som hilste lederen for verdens 900 millioner katolikker. Finlands president, Norges, Islands og Danmarks statsministre; alle viste de tilbørlig respekt for kirkens tradisjon i sine egne land, og for kirkens egne grunnverdier, før de gikk over til pavens innsats for verdensfreden. Dette gjorde ikke Sveriges stats- og utenriksminister. De var tause om kirkens rolle i sitt eget lands kulturhistorie, men snakket mye om dens innsats i verdens problemområder idag.

Det var Nordens snaut 200.000 katolikker Johannes Paul skulle besøke, sa man ofte på både lut-

tersk og katolsk hold, før han kom. I ettertid ser man nok det enhver journalist visste på forhånd: At et pavebesøk i vår tid umulig kan håndteres såvidt anonymt. Dimensjonene i Nordenbesøket var likevel små i forhold til de deler av verden der paven drukner i hundretusener eller millioner. Dette ser ut til å ha gjort det vanskeligst for deler av italiensk presse å fatte det som faktisk foregikk. Til tross for Vatikanets og nordiske pressekollegers forsøk på å gi dem nøkler til det som skjedde rett for øynene på dem, rapporterte mange om «den store kulde», de små folkemengder og besøket som en fiasko.

Følgende glimt fra Birgittasøstrenes gjestehus i Stockholm den siste kvelden i Norden stadfester at paven og hans følge ikke deler denne tolkningen: Johannes Paul, som etter messen i Gamle Uppsala har vært alene i kapellet, slutter seg til sine medarbeidere ved middagsbordet. En av søstrene tar plutselig gitaren og stemmer i. Snart synger de alle italienske viser, av full hals.

Tonen blir neppe så oppløftet når Nordens lutherske biskoper møtes i Finland senere i juni, for blant annet å gjennomgå sine nokså ulike erfaringer fra Johannes Pauls besøk.

Når man vet at svenske biskoper ser danske og norske kollegers holdning som uhøflig, og Kirkerådets formann i Norge har sagt at forholdet mellom biskoper og folk har tatt skade, skal det trolig mer enn en birgittasøster til for å løfte stemningen.

Fred med Gud — og med
skaperverket

Økologiske problemer kaster en moralsk skygge over menneskene og deres omgivelser, heter det i en uttalelse fra Vatikanet.

Temaet for Verdens fredsdag i januar 1990 er «Fred med Gud, Skaperen, — og fred med hele Skaperverket».

CATHOLIC HERALD

Maner til varsomhet

Sjefen for kvinneklinikken ved Rikshospitalet i Oslo i de siste 20 år, overlege Knut Bjøro, sier i et intervju med Vårt Land at etter hans syn er ufrivillig barnløshet ingen sykdom. — Eg må seia at eg ikkje berre er for prøverøyrsmetoden. Folk kan ikkje ha krav på å få utført slik behandling, i alle fall ikkje over offentlege bud-

sjett, sier Bjøro som er bekymret over de høye aborttallene her hjemme. — Det er berre når det er ein akseptabel grunn til abortinngrepet at provosert abort ikkje går inn på meg. Når abort derimot blir utført for at tilveret for abortsøkjaren skal bli meir makeleg, er det vondt å vere med på det.

«Døden som helsetjenestetilbud»?

9

Tittelen er hentet fra en artikkel av Inge Lønning i Kirke og Kultur no. 3 - 1989 (som bringer en rekke artikler omkring temaet «Livstestamente og dødshjelp»). Vi sakser noen avsnitt fra Lønnings refleksjoner omkring dødshjelp-debatten. Han mener forøvrig at det ville være mer dekkende å tale om fremkalt død enn om aktiv dødshjelp.

Ifølge Inge Lønning er det om å gjøre at vi får et begrep om dødshjelp som «ikke leder tanken i retning av sprøyter eller andre artfisielle midler til å fremkalle død, men i retning av vårt helt elementære og naturlige behov for menneskelig fellesskap. Med mindre døden inntreffer momentant, er hjelp til å dø noe vi alle vil ha behov for når tiden er inne, like selvsagt som vi har hatt behov for andre menneskers hjelp til å leve. I denne forstand er hjelpen til å dø ikke noe annet og mer merkverdig enn den siste og endelige del av hjelpen til å leve som menneske, d.e. som et vesen avhengig av fellesskap».

Lønning peker også på at «kommunikasjonen lege/pasient vil kun-

ne forstyrres ganske ettertrykkelig dersom det oppstår tvil om samfunnets vilje eller evne til å opprettholde en grenselinje mellom det å avstå fra ytterligere behandling for å utsette døden og det å foreta inngrep for å fremkalle den. Det vil neppe være til å unngå at en legalisering, eventuelt en stilltiende samfunnsmessig aksept av fremkalt død som profesjonell behandling, vil bli

oppfattet som en del av det stående helsetilbud, som det forventes at den enkelte pasient skal ta stilling til.

Derfra er veien ikke lang til det uuttalte forventningspress; som uheldredelig syk *burde* man egentlig ta imot tilbudet om å forkorte dødsprosessen og den belastning den kan innebære for de nære pårørende og for samfunnet».

Nitti prosent økumenisk

I et takkebrev stilet til Finlands biskop Verschuren, formann i Den Nordiske Bispekonferanse, skriver kardinal Willebrands, som er leder for Kongregasjonen for kristen enhet, og som fulgte paven på hans Nordenreise, bl.a. at han "gratulerer hjerteligst med pavens pastoralbesøk og takker varmt for alt De har gjort for å gjøre besøket til et viktig og fruktbart økumenisk møte. Min takk gjelder også alt arbeidet og all organiseringen på forhånd. De mange arrangementer besøket omfattet, ble

avviklet så knirkefritt og punktlig - man hadde tydeligvis alt under kontroll bak scenen. Overalt var atmosfæren og mottagelsen vennlig og varmende. I privat samtale har den hellige Far gitt uttrykk for dyp taknemlighet over pastoralbesøket i de nordiske land, et besøk som ifølge ham var 90 prosent økumenisk.

Jeg er sikker på at pavens nærvær, hans ord og hans handlinger har bidradd til en bedre forståelse av

pavedømmet, av pavens person og av den katolske kirke. Hvis dette besøket kan ses som en frukt av den økumeniske bevegelse, vil det sikkert også bidra til et bedre og dypere forhold mellom de kristne. Vi har god grunn til å takke Herren for all den nåde vi har mottatt gjennom dette pastoralbesøk.

Min takk er stilet til Dem, men den omfatter også alle som på en eller annen måte har bidradd til å gjøre besøket så vellykket."

Ikke rom for kristne palestinere i Nasaret

Nasaret, byen der Jesus vokste opp, er i ferd med å bli avkristnet. I snart to tusen år har flertallet av befolkningen tilhørt de kristne menighetene i byen. Nå er 70% av befolkningen muslimer, og de kristne er fortsatt på vikende front, melder Vårt Land. Mens muslimene etablerer sine storfamilier i byen, blir mange kristne

tvunget til å emigrere fordi det ikke finnes arbeid. Israel har generelt høy arbeidsledighet, noe som rammer de kristne palestinere hardt. En stor del av arbeidsplassene har tilknytning til militær industri og krever sikkerhetsklarering. Det får ikke palestinerne, til tross for at de ofte har høy utdanning og er godt kvalifisert for jobbene.

— Den kristne kirken i Nasaret føler seg glemt av sine trosfeller fra andre deler av verden. De fastboende kristne har nesten ingen kontakt med turistene som strømmer til byen for å se stedet der Jesus hadde sitt hjem, sier Jorunn Sandvik etter studiebesøk i Nasaret.

For første gang arrangerte Caritas Europa sin regionale konferanse i Norge, nærmere bestemt på Mariaholm skolesenter, i tiden 17.-21. juni i år. Konferansen samlet deltakere fra 22 nasjonale Caritas-organisasjoner i Europa, samt utsendinger fra den katolske kirke i Sovjetunionen og i Afrika, og gjester fra EF og Norge - for å diskutere emnet «Europa i omforming mot 1991». Caritas Norge sto som vertskap for konferansen.

Caritas Europa: det indre marked og økumenikk

Caritas Europa er paraplyorganisasjon for alle nasjonale Caritasorganisasjoner i Europa med den oppgave å samordne «policy» og handling.

Denne konferanses tema var foranlediget av to vesentlige begivenheter i Europa: beslutningen om å etablere EFs indre marked og det nærmere økumeniske samarbeide mellom de tre store kirkesamfunn i Europa.

EFs tolv medlemsland har bestemt seg for å åpne grensene og etablere det indre marked i 1992. Det betyr at personer og varer kan bevege seg fritt, uten restriksjoner innen de 12 medlemsland. Kirkemøtet i Basel 15.-21. mai 1989 (St. Olav nr. 7-s. 8) tegnet opp konturene for kirkenes rolle i omformingen av Europa med særlig vekt på miljøvern, konfliktløsning og rettferdighet i fordelingen av verdens ressurser. Dette kirkemøtet var den første fellessamling med offisielle delegater fra alle de tre hovedstrømmene i europeisk kristenhet - romersk-katolske, ortodokse og protestanter - i historien.

Det er mot denne bakgrunn at Caritas Europa tok initiativ til denne konferansen. Mange vil mene at kirkenes unike tverrstruktur vil kunne være svært viktig i omformingen av et delt Europa, og at de europeiske Caritasorganisasjoner må samarbeide langt mer omfattende enn tidligere.

Et nytt Europa er under utforming. Kirkene vil ikke sitte på tilskuerplass, men delta aktivt i omformingen.

Få er i tvil om at grunnen vil være beredt for de økonomiske forhold, når det indre marked skal tre i kraft i 1992, og at land utenfor EF, som Norge, vil ha tilpasset seg disse forhold. Men det hersker påtagelig nervøsitet for hvilke negative sosiale virkninger det indre marked vil kunne føre med seg, både innad i EF, overfor resten av Europa og hele den tredje verden. Det er betegnende at disse spørsmål er nesten totalt neglisjert i det omfattende utredningsarbeide som gjøres.

Europa større enn EF

Caritas Europa er seg bevisst at det indre marked også vil påvirke alle andre land i Europa, og at det må

store anstrengelser til for at det øvrige Europa ikke skal bli tildelt tilskuerplassen i omformingen. Heri ligger den symbolske betydning i at konferansen ble lagt til periferien av det kontinentale Europa.

Bortsett fra de vanlige hindringer som må overvinnes i forholdet til Øst-Europa, er Caritas Europa svært opptatt av at landene i Øst-Europa - og de Caritasorganisasjoner som arbeider bak jernteppet - inkluderes i den utvikling Europa står overfor. På bakgrunn av det nåværende politiske tøvær i øst, finnes det grunn til håp. For eksempel ga jordskjelvkatastrofen i Armenia støtet til uttrykk for omfattende solidaritet i Vest-Europa, som for første gang satte Caritas i stand til å yte direkte bistand til Sovjetunionen.

Caritas Europa er også bekymret for hvilke konsekvenser det indre marked vil få for medlemslandenes forhold til den tredje verden og ikke minst forholdet til flyktninger og asylsøkere. En av Caritas' hovedoppgaver er å bevisstgjøre omkring årsaksforholdene til fattigdom i den tredje verden og yte bistand til søsterorganisasjoner i den tredje ver-

Danmark: ekteskapslovgivning utvidet til å gjelde homofile?

I et brev til Folketingets rettsutvalg har biskop Hans L. Martensen bedt om en utsettelse av den endelige stillingtagen til et lovforslag om registrering av partnerforhold for homofile.

Lovforslaget sidestiller i juridisk forstand homofile par og ektefeller, homofile par får dog ikke noen adopsjonsrett.

KATOLSK ORIENTERING

Jeg frykter falske profeter!

I en samtale med Georg Apenes stilte Nationen nylig følgende spørsmål: Hva er i veien med Norge? «At mennesker melder seg ut.» lod svaret. «I desperasjon. Soker selvutsettelse i rus og kriminalitet. Det smerter meg at selvmordstallet har økt...

Jeg tror vi lider under mytologiens fravær. Noe som kan bekrefte at det har en hensikt å leve. En hensikt som går dypere

enn surrogatenes tilbud om meningsfylde.

Meditasjon. Scientologi. Selén-spørstoffer: Enkelt å latterliggjøre, men mange vettuge mennesker opplever tross alt disse tingene som svar på sine mest brennende spørsmål. I en slik situasjon kan vi få sterke, karismatiske ledere. Hva kan ikke de finne på? Jeg har frykt for de falske profeter...»

til menneskelighet

11

den. Dette omfattende bistandsarbeide gir Caritas Europa også mulighet til å spille en viktig rolle som pådriver, som nå sist da Europarådet trakk opp strategier for bistand på basis av solidaritet Nord-Sør og mottakerlandenes uavhengighet.

De europeiske Caritas-organisasjonene er bekymret for utviklingen i Europa, men er ikke i tvil om at tilnærmingen blant europeiske land ikke må begrenses til økonomiske forhold, men må omfatte sosiale, kulturelle og religiøse forhold. Mye kan tyde på at Europas velferd og omsorg for de svakest stilte står i fare. Derfor må Kirken engasjere seg for i sterkere grad å få sosiale og menneskelige forhold på dagsordenen i den omformingen som allerede er i ferd med å finne sted.

En mangfoldighet av sosialt arbeid

Caritas-organisasjonenes bekymring er bygget på erfaringer fra et omfangsrikt sosialt arbeide i Europa, hvor Caritas driver alt fra store sosiale institusjoner (sykehus, skoler, behandlingshjem) til sosialt arbeide à la Kirkens Bymisjon.

Men dette arbeidet drives svært forskjellig fra land til land. For å illustrere: Caritas Tyskland er en av de største sosiale institusjoner i Europa med rundt regnet 350.000 ansatte. Bare den tyske stat har flere ansatte i Vest-Tyskland! Mens Secours Catholique (Frankrike) bare har noen få hundre ansatte, som arbeider helt uavhengig av statlig støtte, og driver sosialt arbeid blant mennesker som faller utenfor det statlige hjelpeapparat.

Fra foredragssalen på Mariaholm under den store Caritas Europa-konferansen i sommer: øverst ved bordet president Fridolin Kissling flankert av (t.h.) Walter Laetsch, sekretær for Caritas Europa og (t.v.) Atle Sommerfeldt, konsulent i Mellomkirkelig Råd for Den norske kirke.

Mindre Caritas-organisasjoner, som Caritas Hellas eller Caritas Norge, driver sosialt arbeide i beskjedent omfang. Og Caritas-organisasjoner i Øst-Europa arbeider under strenge restriksjoner.

Det er mot denne mangfoldige erfaringsbakgrunn at Caritas Europa mener det er grunn til å være bekymret for de mulige negative sosiale virkninger av det forestående indre marked.

Konferansens tema

Jean-Pierre Bultez fra Secours

Catholique slo an tonen ved å beskrive nye former for fattigdom i dagens Europa: arbeidsløshet, oppløsning av familien, landbrukskrise, innvandrenes livsvilkår og restriktiv innvandringspolitikk, ensomhet.

Det ble opplevd som et problem at Kirken hadde mistet sitt forhold til disse grupper av fattige. Eller sagt annerledes, at de fattige ikke inkluderes i hva de fleste anser Kirken å være eller utelukkes hvis de lever på kant med Kirkens lære (f.eks. konsekvensene ved gjengifte for katolske arbeidstakere i katolske

Prahas kardinal fyller 90

12 000 mennesker var tilstede i katedralen i Praha da kardinal Frantisek Tomasek feiret messe i anledning sin 90-årsdag i begynnelsen av juli. Selv om han forlenget har passert pensjonsalderen, er han «i full jobb» og er i de senere årene i stigende grad blitt et samlingspunkt for alle som krever religionsfrihet i landet — paven har bedt ham om å stå på i sitt embede så lenge han makter.

Blant de tilstedeværende under messen var også lederen for Tsjekkoslovakias Kontoret for kirkelige anliggender — det fortelles at uniformert politi holdt en lav profil under feiringen. Den offisielle hilsen i anledning dagen fra generalsekretær Milos Jakes inneholdt bl.a. en oppfordring til kardinalen om å arbeide for «oppnåelsen av den sosialistiske utviklings edle mål.»

På torget utenfor katedralen hadde

rundt 5000 mennesker forsamlet seg til en mindre formell hyllest, de sang salmer og fødselsdagssanger og «Vi vil ha religionsfrihet» mens erkebiskopen gjentatte ganger kom ut og vinket til folkemengden. Sistnevnte sang var vel ikke først og fremst rettet til erkebiskopen, men snarere til landets overste myndigheter som holder til i Prahas gamle slott, på motsatt side av torget.

THE TABLET

12

institusjoner, særlig i Tyskland). Disse forhold skaper etter manges mening et alvorlig troverdighetsproblem for Kirken: på den ene siden forkynnes betydningen av rettferdighet utad, mens den samme dyd ikke praktiseres innad.

Når det gjelder Kirkens rolle utad, la konferansen vekt på at Caritas må arbeide på forskjellige nivåer. I tillegg til at Caritas utfører og skal utføre et omfattende sosialt arbeid, kom det fram at det er viktig at Kirken forholder seg til årsakene til fattigdom, ikke bare dens følger. Det betinger et utvidet samarbeide med andre religiøse og humanitære organisasjoner og en aktiv rolle som pådriver i de politiske beslutningsprosesser, bl.a. overfor egne regjeringer og Europarådet. Det ble ikke uttrykt noen prinsipielle innsigelser mot et mer forenet Europa, men det ble understreket at de sosiale konsekvenser må utredes i større omfang for å unngå at de svakest stilte kan bli enda hardere rammet.

Deltagere

At konferansen ble viet oppmerksomhet, ble vist gjennom deltakelse av Michel Jacquot, direktør i EF-presidenten Michel Delors' regjering. Han understreket betydningen av Kirkens og de private organisasjoners rolle i omformingen, samtidig som han viste til den franske EF-delegasjonens uttrykte bekymring for den sosiale dimensjon. Samtidig ertet han på seg flere delegater, som tok hans utsagn med en klype salt, og mente at EF-strukturene gjorde lite for å innlemme private organisasjoner i beslut-

ningsprosessene, og at det derfor heller ikke ble tatt tilstrekkelig hensyn til de mulige sosiale konsekvenser og den positive rolle kirken kunne spille i utformingen av et mer forenet Europa. Det ga støtet til en diskusjon med høy temperatur!

Gjennom deltakelse fra Øst-Europa (Øst-Tyskland, Polen og Sovjetunionen) fikk delegatene innblikk i en kirkelig virkelighet som er preget av mange restriksjoner og av årelang erfaring i hårfin balansekunst for å opprettholde Kirkens tilstedeværelse og innsats. Kanskje skal vi ikke undre oss over at skepsisen til fornyelser sitter dypt.

Biskop Titianma Sanon av Burkina Faso var tilstede som Caritas Internationalis' visepresident for Afrika. Her kom den tredje verdens anliggender til orde på en måte som levnet liten tvil om at Afrika ikke forventet noen positive konsekvenser for seg fra EFs indre marked. Da måtte EF og det øvrige Europa ihvertfall begynne å se på årsakene til fattigdom og den byrde som gjeldskrisen er - og gjøre noe med det - i stedet for bare å distribuere overskuddslagre av matvarer, som ikke endrer sosial urettferdighet, men bare lindrer den ytterste nød - for en stakkert stund av gangen.

Fra Norge deltok viktige samarbeidspartnere for Caritas Norge, så som Atle Sommerfeldt (Mellomkirkelig Råd), Kjersti Berre (NORAD), Kaj Boland (UNKF). Atle Sommerfeldt holdt en hilsningstale på vegne av Mellomkirkelig Råd for Den norske kirke og understreket betydningen av økumenisk samarbeid for å kunne ta

felles ansvar for å være med på å skape en mer rettferdig verden.

NRK Radio presenterte for lytterne konferansen den 16.7. i programposten «På Kirkebakken» i et opptak med presidenten for Caritas Europa, Fridolin Kissling, lederen for Caritas Tysklands utenlandsavdeling, Günter Hölter, lederen for Caritas Danmark, Anne Lise Timmermann, og vår egen Bernt Gulbrandsen.

På terskelen til et omformet Europa: ta vare på de fattiges rettigheter

På avslutningsdagen ble konferansen enig om ordlyden i en pressemelding. «På terskelen til et omformet Europa» uttrykker Caritas Europa bekymring for Europas 44 millioner fattige som «nok en gang står i fare for å bli glemt. Caritas Europa mobiliserer millioner av ansatte og frivillige i sitt kirkelige nettverk i den hensikt å bekjempe fattigdom. Caritas Europa henstiller til alle europeiske regjeringer og institusjoner å betenke de fattiges rettigheter, både i Europa og i den tredje verden...»

Knut W. Ruyter

EFs indre marked — og kirken

Direktøren for det katolske sekretariatet for europeiske spørsmål i Brussel, jesuitt-pater Gabor Tegvey, advarte nylig Europas kristne mot å glemme sitt ansvar for hele verden. Bakgrunnen for uttalelsen var opprettelsen av det såkalte indre marked i EF.

Menneskers sorger og bekymringer på verdensbasis, fremfor alt i utviklingslandene, kan arte seg svært forskjellig fra det som teller i europeiske velferdssammenheng, uttalte pater Tegvey.

KNA

Fremover for Kirken i

Tsjekkoslovakia

Pave Johannes Paul II har etter forhandlingene med myndighetene utnevnt tre nye biskoper i Tsjekkoslovakia. To av bispedømmene har vært uten overhyrde i over 15 år, og fremdeles står seks bispestoler tomme i landet, men nytnevnelserne blir likevel sett på som en bedring i forholdet Vatikanet – Tsjekkoslovakia.

Det er betydelig oppslutning til katolske kirker i landet, og for en tid siden uttalte et medlem av Charta -77 bevegelsen, Vaclav Benda, at alle sektorer i det tsjekkiske samfunn nå på nytt griper til sin kristentro. Vår løsningen i deler av Øst-Europa har altså tross alt sitt å si for utviklingen i Tsjekkoslovakia.

CATHOLIC HERALD

Kirkelige skoler på nytt i Ungarn

Den ungarske stats antireligiøse vedtekter vil nå bli fjernet – dermed kan bl.a. kirkelige skoler igjen komme igang. I Stalinperioden etter krigen ble 200 katolske skoler stengt, katolske ordener ble oppløst, og kirkegods konfiskert.

CATHOLIC HERALD

Sigrid Undset: Latinske hymner og sekvensar

13

Da Ragnhild Foss i 1938 ga ut sin samling middelalderhymner og sekvenser i Studentmållagets serie Bokverk frå Millomalderen, var dette en begivenhet, heter det i forordet til nye utgaven *St. Olav Forlag* sendte ut på markedet i fjor - en betimelig 50-årsmerking som forlaget fortjener honnør for.

For 50 år siden ble boken anmeldt på kronikkplass i Aftenposten av ingen ringere enn *Sigrid Undset*, en anmeldelse som - etter St. Olavs syn - også fortjener en «nyutgave» nettopp fordi den er skrevet av en av de store kjennere av norsk og europeisk middelalder. Det betyr noe når en slik autoritet med varme konstaterer at boken «på en skjønn måte gjengir kristenhetens klassiske poesi... med en nøyaktighet og klarhet som ikke er overtruffet i nogen oversettelse jeg kjenner til».

Denne boken, nr. 7 i serien Bokverk frå Millomalderen utgjevne av Studentmållaget, utkom først i selve juleuken. Det var synd, fordi det vel er grunnen til at den lite er blitt omtalt i pressen. Men ellers så går den jo ikke inn under kategorien julelitteratur, - selv om oversettelsene av advents- og julehymnene hører til det beste i boken. Man får håpe at den vil etter hvert finne vei til alle kretser som har forutsetninger for å ta imot den, først og fremst fordi den på en skjønn måte gjengir meget av kristenhetens klassiske poesi. Men dessuten har den naturligvis også interesse fordi den dokumenterer et avsnitt av europeisk åndshistorie.

For noen år siden begynte «Sankt Olav» å bringe oversettelser til nynorsk av messebokens og breviarets hymner. De var undertegnet med et par beskjedne små bokstaver, men jeg blev slått av den næsten naive frimodighet hvormed den anonyme oversetter hadde gått i gang med en oppgave som store dik-

tere fra mange land har forsøkt sig på og sjelden klart på helt tilfredsstillende måte, - å overføre de gamle latinske hymner til et moderne sprog. Det er karakteristisk at en engelsk oversetter av *Dies Irae* i tidens løp oversatte sekvensen 18 ganger og til slutt bekjente at han trodde aldri nogen oversettelse vilde kunne gi et sanndru billede av originalens helhet, - hvad han sikkert har rett i. Men nettopp det freidige mot hvormed oversetteren i «Sankt Olav» hadde gått til verket, uten selvisk ambisjon og utelukken- de for å skjenke lesere som ikke var stive i latinen, del i kirkens hymneskatt og mulighet for å synge med på de gamle kjente toner, førte ofte til forbausende gode og vakre resultater.

Oversetteren var frøken Ragnhild Foss, og nu gir hun ut en samling på 37 nummer, hvorav de fleste ikke har vært trykt før. Det viser sig at hun har efterhånden vunnet et merkelig herredømme over stoffet, så hun har kunnet gjenskape hym-

nene på levende nynorsk, inderlig og sangbart, samtidig som hun med sjelden presisjon berger originalenes innhold over i det nye mål. Helt imponerende er til døme hennes gjendiktning av St. Thomas Aquinas fem hymner til Kristi Legemsfest. Disse er pur og ren dogmatikk - og dogmer er som utkrystalliseringen av trosinnhold og trosoplevelse. Men disse krystallene har Thomas slepet til sine forunderlige diamantaktige hymner, de er selvlýsende i sin hvite klarhet og fasthet. Det har lyktes Ragnhild Foss å bære deres innhold frelst over i et mål som er så meget mindre fast i strukturen, og som uvilkårlig betinger sterkere farvelegning, med en nøiaktighet og klarhet som ikke er overtruffet i nogen oversettelser som jeg kjenner.

Vanskeligheten ved å oversette disse hymner fra kirkelatinen til sprog med enklere grammatikk og mindre sonor klang er jo blandt annet at originalens ordknappe strofer må stadig utvides, to ord gjengis

Vatikanet og Polen

Vatikanet har kunngjort at det skal opprettes fulle diplomatiske forbindelser mellom Polen og Den hellige stol – en pavelig nuntius vil bli sendt til Warszawa så raskt som mulig. Den polske regjering sier i sin erklæring at avgjørelsen er et resultat «av de ærerike og hundreårige tradisjoner og bånd mellom det polske folk og Den hellige stol».

CATHOLIC HERALD

Gregoriansk sang gjør lykke i Sovjetunionen

Det franske koret som i fjor spilte inn plate med gregoriansk sang i Nidarosdomen, – Choeur Grégorien – har hatt stor suksess i Sovjetunionen. Sammen med organist Henning Sommerro har koret gjennomført en turné som har artet seg

som den rene triumfferd, kan en glad turnésjef, Dordi Glærum -Skuggevik, melde: stappfulle hus, ekstrakonsserter og stor begeistring overalt. To tusen tilhørere bare ved konserten i Moskva. M.a.o.: vellykket fransk-norsk samarbeid i gregoriansk tjeneste.

FRA NRK, DAGSNYTT

14

med fem-seks. En sekvens som pinsedagens *Veni sancte spiritus* - etter min mening sikkert ett av de skjønneste, om ikke det skjønneste av alle religiøse dikt - kan ingen oversetter gjøre rett og skjel mot. Intet sprog kan speile hele lysfylden i linjer som disse:

O lux beatissima,
reple cordis intima
tuorum fidelium

Sine tuo numine
nihil est in homine,
nihil et innoxium.

Lava, quod est sordidum,
riga, quod est aridum,
sana, quod est saucium.

Flecte, quod est rigidum,
fove, quod est frigidum,
rege, quod est devium.

Ragnhild Foss oversetter slik:

Sæle ljøs, lat ild og glod
strøyma frå di stråleflod
djupast ned i hjartekrå!

Utan deg er allting tomt,
livet fattigsleg og skumt,
inkje reint her er å sjå.

Reis den brotne grein med kraft,
fyll med ljuvleg himmelsaft
folna lauv på treet ditt!

Tak dei særde opp til deg,
deim som ligg ved ålmann-veg
og i liding snåva tidt.

Men ingen gjengivelse som jeg kjenner, har kunnet greie sig uten

omskrivninger, bruk av bilder som til en viss grad knytter originalens pure åndighet til konkrete sanseintrykk. Jeg anfører som eksempel Johannes Jørgensens oversettelse i den danske messebok:

O du Salighedens Skær,
Opfyld med din Glans enhver
Som av Troens Væld har øst.

Hvor din Guddom straal'er ej,
Vandrer alt ad Mørkets Vej,
Er der intet lydeløst.

Aftvæt Urenhedens Spor,
Læsk som Dug den tørre Jord,
Læg hvert Saar som Salve mild.

Bøj alt stift, gør lindt alt haardt,
Smelt om Hjertet Isen bort,
Vejled den, som farer vild.

Jeg synes frøken Foss' gjengivelse er vakrest - og til døme meget vakrere enn oversettelsen i den engelske messebok. Derimot foretrekker jeg Johannes Jørgensens versjon av langfredagens proesjonshymne *Vexilla regis prodeunt*. Ragnhild Foss har oversatt den uten forsøk på å følge Venantius Fortunatus' jambiske dimeter. Den berømte stroften:

O crux ave, spes unica,
Hoc passionis tempore,
Piis adauge gratiam,
reisque del crimina.

lyder hos henne:

Heil deg, du kross frå Golgata,
vår von i jordheims skuggedalar!
Du syner leid og gjer os fri og glad
på vegen opp til Himmerikes salar.

Dies irae har før vært oversatt til norsk av presten, J. H. H. Brochmann, - hans nu lite kjente oversettelser av 40 latinske salmer inneholder nogen av de samme hymner som Ragnhild Foss' samling. Det er vel bl.a. Brochmanns oversettelse som ligger til grunn for oversettelsen i Landstads reviderte salmebok - forresten en slapp og dårlig oversettelse som tydelig bærer preg av at altfor mange hender har tomlet med den. Både Brochmann og Ragnhild Foss har forsøkt å bevare mest mulig av den latinske originals virkemidler, versebyggingen og den veldige vokalmusikk i dette dommedagsdikt som blir lest eller sunget ved alle katolske voksenbegravelser. Ord for ord er Brochmanns gjennomgående nøiaktigere, men Ragnhild Foss' strofer strømmer friere og kommer nærmere originalens dypt bevegede følelsesskala, selv om det sprog hun oversetter til umulig makter å gjengi middelalderlatinens fryktelige patos.

De gamle hymnene fra breviaret er gjennomgående mindre overveldende, mere lyriske enn høimessesekvensene. Ragnhild Foss har oversatt nogen av disse rent henrivende - hun har her funnet en skjønn og inderlig tone som er i slekt med våre religiøse folketoner, - men de stammer jo igjen for en stor del fra middelalderens kirkesang. Det gjelder de to adventshymner *Vox clara ecce intonat* - «No læt ei røyst med sigerklang», og *Conditor alme siderum* - «Ditt skaparljøs i stjernbur». Enda bedre liker jeg oversettelsen av julehymnen *A solis ortus cardine* - «Frå solarkome til solar-

Kirkelig parti i Litauen?

Opprettelse av et kristent demokratisk politisk parti er under planlegging i Litauen. I et dokument som nylig ble offentliggjort, ber de katolske aktivister om at kirkens rettigheter må bli gjeninnført i sovjetrepublikken.

Brevet peker videre på de forfølgelser som kirken i Litauen tidligere har vært utsatt for. Man uttrykker ønske om at kirker og annet konfiskert kirkegods blir tilbakeført, og at kloster-ordener blir tillatt.

CATHOLIC HERALD

Kirken i Latvia

Høyesterett i Latvia har «rehabilitert» den nå 94 år gamle kardinal Julians Vaidods, som i 1958 ble dømt til to års fengsel. Forbrytelsen var dengang at han – ifølge en påstand – hadde skrevet «antisovjetiske» bøker.

CATHOLIC HERALD

Myrdet underveis til messe

En sokneprest ble nylig myrdet i Calabriafjellene. Giuseppe Giovinazzo, 53 år, ble skutt ned i sin gamle bil, underveis til et fjerntliggende kloster for å lese messe. Pater Giovinazzo hadde tidligere hatt åpne sammenstøt med mafiaen i området.

CATHOLIC HERALD

glad». Det er hymnen tilottesang på juledagen, og den gjelder for å være diktet av Sedulius i femte århundre. Jeg skulde hatt lyst til å citere både den latinske original og Ragnhild Foss' gjengivelse i sin helhet. Jubelhymnen over at Gud er sandelig født og båret av en kvinne, uttrykker forholdet med de gamle kristne dikteres saklighet overfor naturlige ting. Men hvor det gjelder å oversette uttrykk som de fleste nutidsmennesker vilde finne støtende gynækologiske i et religiøst dikt, omskriver Ragnhild Foss på det vakreste, uten at en tøddel av hymnens tankeinnhold går tapt:

Castæ parentis viscera
Cælestis intrat gratia:
Venter puellæ bajulat
Secreta, queæ non noverat.

Enititur puerpera,
Quem Gabriel prædixerat,
Quem ventre Matris gestiens
Baptista clausum senserat.

Ragnhild Foss gjengir disse to versene slik:

Men ingen skyna kor rik ho var
den sæle møy som hans guddom bar,
ho hadde Himmerik i sin famn,
så stor ei lukke er utan namn.

Ho fødte Sonen og mintest vel
den glade bodskap fra Gabriel,
og han som høgt i si glede sprang,
da han fekk bodet i moderfang.

Overmåte vakker er også hennes oversettelse av fastehymnen «Krist som lét dagsljøset daga» og påskehymnen *Ad caenum agni provide*.

«Ved nattverdsmålet som Lammet gav», hvor originalens gjennomførte billedsprog låner sig nydelig til folkevisetonen i oversettelsen. Ypperlig er også hennes gjendiktning av nogen av de mest kjente strofene av *Jesus dulcis memoria*. Den berømte rimbønnen gjaldt i lange tider for å være av Sankt Bernhard, men nu er visstnok de fleste kjennere av hymnediktningen enige om at den er av en fransk benediktinerabbedisse. Den ømme inderlighet som originalen eier vil vel mange kalle kvinnelig, og den kommer meget vakkert til sin rett i den nynorske oversettelsen.

Men perlen mellom oversettelsene mener jeg er Ragnhild Foss' gjendiktning av *Ave maris stella*. Den er så vakker og så tro mot originalens ånd og stemning, så den kunde ikke være bedre. Det nytter ikke å citere av den bruddstykkevis, også oversettelsen er en fin og fast sammenhengende dikterisk helhet.

Samlingen inneholder to dikt fra *Missale Nidrosiense*, vakkert oversatt. Hymnen til skaperen *Jubileums cordis voce* er fremdeles ikke funnet i andre kilder, så Brochmanns formodning om at den er skrevet av en nordmann, står enda ved makt. De vignet-aktige små naturbilleder som den gir, kan en iallfall godt tenke sig at en norsk prest har formet på rideferder over frosne sjøen og gjennom frodige kornbygder, til døme i Trøndelag. Og sekvensen til Olsokmessen *Lux illuxit laetabunda* har fått en nynorsk omklædning som klart gjengir innholdet av det gamle dikt og må være god å synge på den

gamle tonen.

At de fleste, om ikke alle, av Ragnhild Foss' oversettelser vil finne innpass i vår nye katolske salmebok når den engang kommer, er vel sikkert nok. Men om de fleste av dem gjelder det at alle kristne menigheter uten hensyn til konfeksjon vil kunne bruke dem ved gudstjenester og andakter, og glede sig over funnet.

«Bokbunad ved Carsten Lien» - det vil si at boken har fått et helt utvakkert utstyr, ikke minst typografisk. Bare se på «Merknader» sist i boken - valget av typer og tekstens disposisjon på sidene er så nydelig forsiggjort så selv den som ikke pleier å lese slikt som anmerkninger må få lyst til å gjøre det her.

Også 50-årsutgaven har en vakker "bokbunad" - initialer og typografisk utforming er det Gro Eriksson Stoll som har stått for. Hun har hatt ansvaret for flere av St. Olav Forlags vellykkede utgivelser i det lille format i den senere tid - og denne gang er innbindingen i røsslyng og gull!

De slitesterke tekstene har langtfra tapt seg, og en moderne leser har minst like stor glede av oversetterens utførlige innledning og "merknader" som leserne for femti år siden.

Norsk kulturråd har ydet økonomisk støtte til utgivelsen - en verdig bruk av rådets midler.

Møte med islam – en trussel for kristendommen?

«Resultatet er blitt en berikelse for min tro.» sier Tove Nikolaisen om sitt møte med islam: Ved det teologiske fakultet arbeider hun med en hovedfagsoppgave om forholdet mellom muslimer og kristne. «Å møte mennesker fra en annen religion, – mennesker med personlig fromhet og trygghet i sin tro – det er noe nytt for de aller fleste av oss her i Norge. Vi er vant til å snakke med ateister og agnostikere,

men å møte en annen sterk religion, som har likhetstrekk med din egen, det oppleves som enormt utfordrende».

Muslimene legger vekt på ting som vi kanskje har skjøvet litt til side, sier Tove Nikolaisen, som understreker muslimenes hellighetsbegrep og – ikke minst – deres utholdenhet i bønn. Hun ser det som en merkelig holdning å mene at kristendommen ikke skulle tåle å møte andre religioner på hjemmebane. Og minner i den sammenheng om at kristendommen opp-

stod i en religionspluralistisk verden, der de kristne møtte andre religioner på alle kanter. Det kritiske punkt er vel heller vår – de kristnes – nærhet til våre egne kilder, sier Tove Nikolaisen, som altså ikke tror at muslimer representerer noen trussel for kristendommen.

FRA EN PROGRAMSERIE I
RADIOENS P1:
«DET NORSKE SAMFUNN I
FORANDRING?»

16 Om Helge Clausens «Katolsk minileksikon»

*Den katolske kirke
inntar en stadig
større plass
i den offentlige bevissthet
i de nordiske land.
Det vil si
at spørsmålene blir flere
og
de mulige misforståelser
mangedoblet,
fordi den katolske kirke
bruker
et eget vokabular
og forfekter
særegne synspunkter.*

Skal spørsmålene besvares og misforståelsene avverges, så må journalister, lærere og andre kunne sjekke opp hva ordene betyr og hva synspunktene innebærer. Dermed er behovet for et nordisk katolsk leksikon innlysende.

Vi har ikke fått dette nordiske verk, men danskene har fått et dansk mini-leksikon som selvsagt kan være av stor nytte også for nordmenn. Det er derfor på sin plass å anmelde verket i et norsk katolsk tidsskrift.

Det er hovedsakelig på tre punkter dette arbeidet kan testes.

A) Valget av stikkordene vil alltid kunne diskuteres. Den som ikke har prøvet å foreta et så vanskelig utvalg, har knapt rett til å kritisere. Vi kan være takknemlige fordi noen har valgt for oss. Min hovedkritikk

vil gå ut på at de lokale danske forhold fortrenger altfor meget de nordiske. For å nevne et enkelt punkt: Alle de kongregasjoner og ordenssamfunn som har virket i Danmark, har rett til en omtale, for eksempel Maristbrødrene. Men verdenskjente kongregasjoner såsom Maristene, som gjør en utmerket innsats i Norge og har gitt oss en såpass betydelig mann som biskop Mangers, er overhodet ikke nevnt. Heller ikke de kongregasjoner som bærer ansvaret for Midt- og Nord-Norge, og som også har gitt Oslo en biskop. Av den grunn mister verket noe av sin anvendelse hos oss. Og det burde bekymre danskene noe.

B) Kan man stole på den forklaring eller definisjon som er gitt av tekniske termini? Jo, det kan man, selv om feil selvsagt forekommer. Et eksempel som fremdeles angår et ordenssamfunn: «Franciskanerorden er idag strukturert således: 1. Orden: Konventualerne og Kapucinerne (O.F.M. Cap.) 2. Orden: Clarisserne...» Det er feil: 1. Ordenen består av tre og ikke to grupper. Det er særlig uheldig at den gren som her blir utelatt, nettopp er den som virker både i Norge og i Sverige!

Når det gjelder rosenkransen, starter herlighetens mysterier notorisk med oppstandelsen, og ikke med pinsen.

Artiklene om katekumenoljen og krisma forutsetter at det er den første som brukes ved vielsen av nye prester - og det er visstnok riktig - mens artikkelen om prestevielsen sier uttrykkelig at biskopen salver hans (den nye prests) hender med krisma.

Blindt kan man altså ikke stole på

dette leksikon, men på hvilket leksikon kan man det? Man kan ikke la være å anskaffe seg et nyttig verktøy fordi det ikke er fullkomment.

C) Hvordan er det nu med de artikler som ikke nøyer seg med å skaffe presise opplysninger, men har til hensikt å gi en lengre rede-gjørelse for hva Bibelen og den katolske kirke sier om sentrale religiøse eller simpelthen almenmen-neskelige begreper? Det er nemlig karakteristisk for det verk som vi anmelder, at det tar sikte på den slags teologiske eller antropologiske synteser. Det burde være verkets styrke, og det er det på et vis, men ved nærmere kontakt med boken kan det også vise seg å være dets alvorligste svakhet, for her beveger vi oss ikke lenger på fast leksikografisk grunn. Det dreier seg om tolkninger av hva Bibelen eller den katolske kirke sier. En artikkel om «Jomfru Maria» eller om «Seksualitet» innenfor leksikonets snevre rammer er en avhandling, hvor forfatteren ikke kan unngå å sette sitt personlige preg på fremstillingen. Det er faktisk en annen litterær genre enn forklaringen av katolske tekniske gloser. Det dreier seg om en slags forkynnelse. Og meget tyder på at de viktigste og lengste artikler i leksikonet er ment å være det og formidle den helsebringende lære.

En slik pretensjon er forsvarlig, men to ting kan sies om den teologi (og antropologi) som her kommer til uttrykk: 1) den bærer et enhetlig preg, noe som skyldes formodentlig avgjørende innflytelse fra Elsebet Kieler; 2) den er ujevn og slett ikke

Nye framsteg i forholdet Vatikanet/Sovjetunionen

Johannes Paul II's utnevning av den første katolske biskop i Hviterussland siden slutten av annen verdenskrig er godtatt av Moskva. Et annet tegn på bedring av forholdet Vatikanet/Sovjetunionen er pavenes overraskende besøk ved en spesiell russisk kunstutstilling i Torino. I høst kommer den sovjetiske partisjefen – med følge – til Roma. Observatorer tror at paven ser fram mot gjensitt i Sovjetunionen.

CATHOLIC HERALD

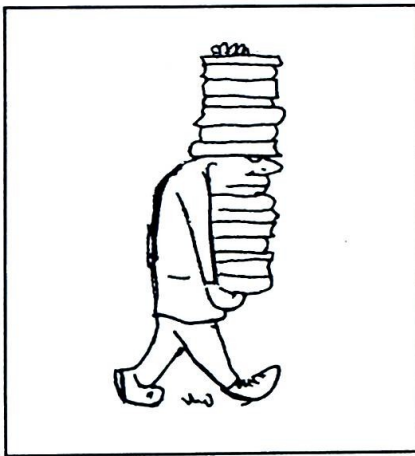
Pene kirker, ingen folk

– Vi har alltid hørt at Norge er et kristent land. Derfor fikk vi nesten sjokk da vi kom til gudstjeneste søndag formiddag og fant en håndfull eldre mennesker der. Dere i Norge har haugevis av vakre kirker, men få som kommer dit. Vi har få og falleferdige kirker, men hver søndag er de fulle av jublende mennesker i alle aldre.

Apartheid-regimet har gitt den sorte kirke et søkende håp til Gud, sier Joshua Ichumalo fra Sør-Afrika og Mary Ikosa fra Namibia i et intervju med Aftenposten. De to var blant de 14 fargede ungdommene som var «inviterte deltagere» på KFUK/KFUMs landsmøte i Tromsø i sommer.

17

like vellykket på alle områder. Motsigelsen er bare tilsynelatende. For en og samme teolog kan neppe være like meget på høyde med alle de spørsmål han/hun gir seg i kast med. Vi er en del mennesker i Norden som har fulgt E. Kieler langs hennes målbevisste og tålmodige bane som kateket. Vi vet hvilke rike og gode kilder hun har øst av. Vi kjenner dem igjen underveis. De er ikke like patente på alle områder. Som helhet betraktet gir hennes teologiske og antropologiske bidrag et tro bilde av noe som har vært og

er en hovedstrømning i den katolske kirke i Danmark efter 2. verdenskrig og til idag. Også på denne måten profilerer dette leksikon seg som mer dansk-katolsk enn nordisk-katolsk.

Vi har i alle fall intet i Norge som kan sammenlignes med det nyutkomne mini leksikon. Det vil altså kunne gjøre stor nytte også hos oss.

Albert Raulin

Katolsk Minileksikon
2.400 stikkord. 257 s.
Katolsk Forlag,
København 1988.

MINDEPLATTE VEDR. PAVE JOHANNES PAUL II's BESØG I NORDEN 1989

Platten er 19 cm med huller for ophæng. -
Motivet er i farver, - Bundtekst fortæller
om paven's levnedsløb.
Smykkeplade 5 cm i farver.

Pris for platte kr. 150,-
Pris for smykkeplade kr. 50,-

Leveringstid ca. 4 uger fra ordredato.
8 dages returret.
Ved forudbetaling portofri levering, ellers
pris + porto + efterkravsgebyr.
Af prisen ydes bidrag til den Katolske
Kirkes arbejde.

Ordre til:
Dansk Samler Porcelæn
Hobrogade 17
DK-2100 København Ø
☎ 31 38 14 13

Intet religiøst oppbrudd

Under sitt besøk i Hamburg nylig sa den russisk-ortodokse metropolitt Michail Medjugin at det etter hans oppfatning ikke er særlige tegn på noe «religiøst oppbrudd» i Sovjetunionen. Han understreket at gjenåpningen av kirkebygg ikke sier mye om religions fornyelse, og at man kunne ønske seg en langt sterkere religions besinnelse blant folk og tilbakevending til et nært Gudsforhold.

På spørsmål om den ukrainske katolske

kirke som ble tvangsinnlemmet i Moskva-patriarkatet i 1946, igjen vil bli tillatt, svarte metropolitten at det var et meget vanskelig spørsmål, men at forholdet mellom den russisk-ortodokse kirke og Vatikanet hadde gode sjanser til å utvikle seg i positiv retning dersom «hele komplekset» omkring den ukrainske kirke «ble skjøvet til side». Hovedproblemet er at den katolske kirke støtter den ukrainske kirke, hevdet han.

KNA

Angrep på «hemmelig kirke»

Det kinesiske kommunistparti offentliggjorde nylig et dokument som angriper den «hemmelige» katolske kirke, det vil si de katolikker som er lojale overfor Vatikanet – hensikten med angrepet er å isolere de biskoper og prester som etter overenskomst med Vatikanet er blitt ordnert i alle hemmelighet. Ifølge dokumentet

Tusen års kristendom i Ukraina

Tusenårsjubiléet for kristendommen i Russland ble feiret med stor festivitas i Moskva i fjor sommer. At "folkedåpen i Dnjepr i 988" også markerte begynnelsen for kristendommen i Ukraina, der dåpen fant sted, kom for en stor del i bakgrunnen. Et kort riss av kristendommens historie i dette omtumlede området kan derfor være på sin plass både som bakgrunn for dagens spenninger mellom sovjetrepublikken Ukraina og sentralledelsen i Sovjetsamveldet, og for det svært så utilfredsstillende forholdet mellom Moskva-patriarkatet og den forbudte ukrainsk-katolske kirke. Artikkelen bygger i tillegg til de siterede kilder på materiale fra PEK (Presseamt des Erzbistums Köln).

I året 988 ble kristendommen statsreligion for de slaviske folk ved Dnjepr, det nåværende Ukraina - folkedåpen i Dnjepr var resultatet av bl.a. århundrer med kristen innflytelse i området. Men det var ikke bare liturgi, presteskap og munkevesen som ble innført fra Konstantinopel: Selve idéen om et fast tømret rike kom også derfra og gjorde "Kiev rus" til en del av den europeiske familie av stater. Å knytte begrepet "rus" til navnet Russland er nærliggende, men feilaktig.

Moskva-patriarkatet, som overtok kristendommen fra Kiev, skilte seg senere ut fra "metropoliet" i Kiev, mens den ukrainske kirke beholdt sitt bysantinsk-vestlige preg - adskillelsen fra Vesten var man ikke med på.

Etter osmannenes erobring av Konstantinopel i 1453 forble en del av Ukraina tro mot Konstantinopels tradisjonelle autokefale prinsipp (selvstendighet for de enkelte regionale kirker), mens den andre delen stilte seg - da Konstantinopel var tapt som sentrum for den østlige kristendom - under Romas jurisdiksjon. Tros- og dogmespørsmål spilte ikke med i dette skiftet, det var ingen heresier med i bildet.

Både det romersk-katolske Polen og det Moskva-ortodokse tsarriket forsøkte - innen sine respektive innflytelsesområder - å gjøre henholdsvis romersk-katolikker og Moskva-ortodokse ut av det "én-konfesjonelle" ukrainske folk. Tvangsunioner og administrative tiltak ble de midler de to statene grep til overfor

annerledes troende ukrainske innbyggere.

Etter Polens deling i det 18. århundre overlevde den ukrainske katolisisme kun i den delen som kom under habsburgerne - i dag Vest-Ukraina. Moskva utryddet den ukrainske ortodoksi innen sitt maktområde. Den begynnende reorganisering av den ortodokse og katolske kirke etter 1918 ble slått ned av kommunistene.

I 1945 marsjerte den røde armé inn i Vest-Ukraina; arrestasjon og forvisning av de katolske biskoper fulgte. På den såkalte synoden i Lviv erklærte man, ved hjelp av Moskva-patriarkatet, den ukrainsk-katolske kirke for oppløst idet man på papiret tvangsinnlemmet den i den russisk-ortodokse. Den ukrainske kirke levde videre i europeisk og nord-amerikansk eksil.

I begynnelsen av 1980-årene meldte "den siden 1946 ikke-eksisterende ukrainsk-katolske kirke" seg - den hadde overlevet som undergrunnskirke og bad nå pave Johannes Paul II om å gjøre kirkens eksistens offentlig kjent. Ifølge Josyp Terelya, tidligere leder for Sentralkomiteén for ukrainske katolikker, omfattet kirken i 1987 ca. 12 biskoper, ca. 1500 geistlige og ca. 5 millioner legfolk. Terelya, som har tilsammen 23 år i fengsel bak seg, ble satt fri i 1987 og deretter tvunget til å emigrere. Lederen for de ukrainske katolikker, kardinal Myroslav Lubachivski, residerer i Roma.

Sentralkomiteén har anmodet partisejef Gorbatsjov om å anerkjenne den ukrainsk-katolske kirke og registrere den som religiøst felles-

dreier det seg om 25 biskoper og 200 prester og en kirke som representerer «en velorganisert makt mot regjeringen.» Biskopene i den «patriotiske» katolske kirke i Kina, som ikke har forbindelser med Vatikanet, og som kontrolleres av regjeringen, har uttalt at de støtter regjeringens politikk overfor den «hemmelige» kirke.

THE TABLET

Paven til Cuba!

I et høytidelig brev til Vatikanet har formannen for kommunistpartiet på Cuba, Fidel Castro, invitert Johannes Paul II til et pastoralt besøk. Innbydelsen kom etter at den kubanske bispekonferanse i et brev hadde anmodet paven om å besøke Cuba.

Sjefen for kontoret for religiøse affærer under Castro-regimet, José Felipe Corneado, overbragte Castros brev i Roma.

Corneado ga uttrykk for at forholdet mellom den kubanske stat og kirken nå var bedre enn tidligere.

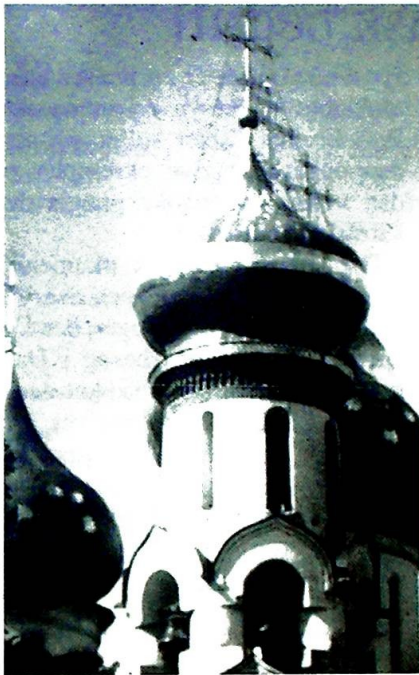
Hittil i år har 40 prester utenfra fått tillatelse til å virke på Cuba. 50 nonner fra mor Teresas kongregasjon i Calcutta har også begynt sitt arbeid i landet. 30.000 bibler er blitt fritt importert, og et lite bibeltrykkeri skal snart startes på oya.

CATHOLIC HERALD

skap i overensstemmelse med de sovjetiske religionslover, men det er ennå ikke kommet til noen løsning på problemet. Ifølge Terelya er den russisk-ortodokse kirke selv hovedårsaken til at en anerkjennelse uteblir. Moskva-patriarkatet er nær knyttet til den sovjetiske partiledelsen, og ifølge Terelja støtter patriarkatet bl.a. den russifisering av den ortodokse kirke som angivelig foregår, mens den katolske kirke er motstander av "russifiseringen" av Ukraina generelt. Dette synet støttes av den russisk-ortodokse metropolit i Wien, erkebiskop Iriney, som ifølge *The Tablet* også hevder at en legalisering av den katolske kirke i Ukraina vil, på grunn av kontakten med Vatikanet, kunne åpne for sterkere innflytelse fra vestlig tenkemåte - noe den politiske ledelse i Moskva neppe er særlig interessert i.

1000-årsjubiléet for kristningen av Ukraina, som de ukrainske katolikker i eksil feiret sammen med paven i Peterskirken sist sommer, var utformet som en forsonings- og tilgivelsesfest med det polske og det russiske folk. Kardinal Glemp tok på vegne av det polske folk imot tilbudet om forsoning; man venter fremdeles på et svar fra Moskva-patriarkatet.

Under en pressekonferanse i Oslo i fjor med representanter for Moskva-patriarkatet ble forholdet til de ukrainske katolikker tatt opp. På spørsmål fra *St.Olav* om det nå ikke var på tide med en forsoning med den ukrainske undergrunnskirke ble det svart - med tydelig irritasjon - at det ikke var *det* saken dreiet seg om.

Spørsmålet om legalisering av den ukrainsk-katolske kirke blir selve prøvestenen på hvor alvorlig den russisk-ortodokse kirke tar den kristendom den forkynner, het det i en kommentar i den tyske kristne ukeavisen *Rheinischer Merkur* tidligere i år. Det blir også prøvestenen - eller anstøtsstenen? - for den nye religionsloven som er under utarbeidelse i Sovjet, og som foreslår religionsfrihet. Foreløpig later det til at det kan trekke i langdrag med lovrevisjonen. Og den russisk-ortodokse kirke er ingen pådriver i saken, det bekreftet en av de fremste kritikerne innen den ortodokse kirke, presten Gleb Jakunin, da han i juli i år var på sin første reise til Vesten i anledning den store internasjonale evangeliseringskonferansen i Manila. Jakunin har selv fem

år i sovjetisk arbeidsleir og fem år i indre eksil bak seg - etter at han i 1975 underskrev et åpent brev om den vanskelige situasjonen for de kristne i Sovjet.

- I dag er forholdene langt bedre, meddelte Jakunin pressen under Manila-møtet, men han understreket at det innen den ortodokse kirke er mer motstand mot *pere-strojka* og nytenkning enn på andre områder innen samfunnet. KGB infiltrerer fortsatt kirken via ateistiske byråkrater som langt på vei kontrollerer bl.a. kirkens personalpolitikk og plasserer "sine" folk. Om de nye religionslovene sa han at det var usikkert om de ville komme noe endelig resultat i år eller neste år. - I Ukraina står prester og biskoper i den forbudte kirke nå åpent frem, men det har skjedd at deres messer er blitt avbrudt og folk arrestert, men de blir ikke lenger fengslet over lang tid som før, sa Jakunin ifølge *Aftenposten*.

Det hører med til helhetsbildet at kardinal Jean-Marie Lustiger av Paris i mai i år avbrøt sin reise i Sovjetunionen fordi han ikke fikk tillatelse til å besøke Kiev. "Myn-dighetene begrunnet avslaget med at den ortodokse erkebiskopen der, metropolit Filaret, ikke ville være å treffe - en forklaring Lustiger gjorde det klart at han ikke godtok," ifølge *KIT*. Det antas at Lustiger, som hadde besøkt katolikker både i Latvia og Litauen - hvor forholdene for de katolske kristne er i ferd med å bedres betraktelig - ønsket å møte representanter for de ukrainske katolikker. I fjor fikk minst to vestlige kardinaler innvilget et slikt møte - i Moskva.

Antisemittiske holdninger – også på katolsk hold!

Den overste rabbi i Roma har overfor Vatikanet kommet med advarsler om at det i Italia fremdeles finnes antisemittiske holdninger – på katolsk hold.

Rabbi Elio Toaff hevdet nylig at italienske skoler – katolsk eller statlig drevet – måtte ta sin del av skylden når det ble brukt historiske bøker med antijødiske tendenser. CATHOLIC HERALD

Karmelittklostret ved Auschwitz: nye protester

300 kvinner fra 27 land har holdt en fredelig demonstrasjon mot karmelittklostret som er opprettet ved inngangen til konsentrasjonsleiren Auschwitz i Polen.

Man regner med at fire millioner jøder mistet livet i denne leiren. I flere år har jøder protestert mot plasseringen av klostret. CATHOLIC HERALD

Sri Lanka: felleskirkelig protest

Kirker av alle trossamfunn i Sri Lanka har sendt ut en appell for å få slutt på de utbredte voldshandlinger i landet. Det blir også protestert mot nylig innført tvungen soldattjeneste for alle gutter over tolv år. Oppfordringen er kommet fra den katolske kirke, den anglikanske og fra metodistkirker. CATHOLIC HERALD

LESERBREV

En økumenisk bedrift

Det ville være synd, hvis Baby Johannessens anmeldelse af Elsebet Kielers bog «Paven og Kirken» (St. Olav nr. 6, 1989) fik lov at stå alene. Selv har jeg på bogens omslag givet fig. kortfattede karakteristik af den: Det er lykkedes forfatteren på en ganske overrumpende måde at skildre den katolske Kirke indefra. Bogen er en fremadskridende indføring i Kirkens tro og liv, båret af indsigt, dømmekraft og kærlighed. Den er et vægtigt bidrag i dialogen med protestantiske kristne om det kristne menneskesyn og kirkesyn.

I fortsættelse heraf synes jeg, at det må være af interesse for St. Olavs læsere at vide, hvad generalsekretær Peter Lodberg, Det økumeniske Fællesråd i Danmark, har skrevet om Elsebet Kielers bog (febr. 89), idet han i sin omtale refererer til den (danske) debat, der af nogle af hans protestantiske trosfæller har været ført op til pavebesøret:

«I anledning af det første pavebesøg i Danmark d. 6.-8. juni 1989 har Elsebet Kieler udsendt en lille velskrevet bog: Paven og Kirken.

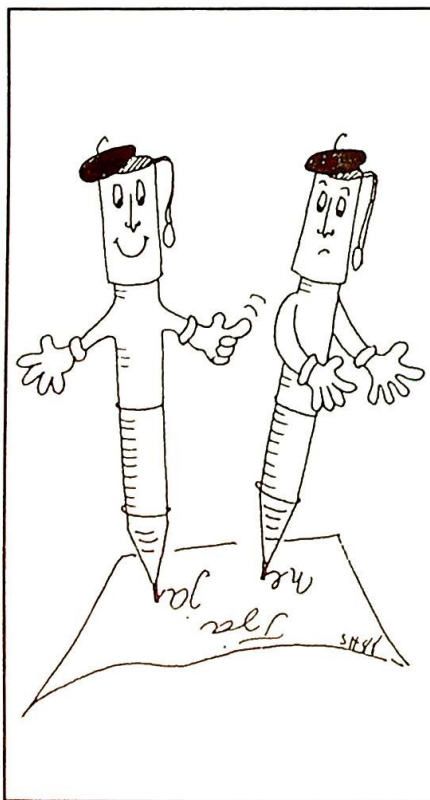
I det danske teologiske klima er det befriende at læse en bog, der stille og roligt argumenterer for sine synspunkter uden at kritisere sine modstandere, men tager indvendinger mod især katolsk kirkeforståelse alvorligt.

Således tages indvendinger fra bl.a. Søren Krarup, Leif Grane, Steffen Kjeldgård-Pedersen og Rudolph Arendt seriøst op og diskuteres sagligt ud fra forfatterens

synsvinkel, som er en præsentation af katolsk kirkesyn og menneskesyn. Elsebet Kieler stiller sig selv den opgave at give eksempler på den trosmentalitet, der præger den katolske Kirke i dag.

Det er i sig selv en økumenisk bedrift at holde døren åben over for danske præster og teologer, der fornærmet over pavens besøg i Danmark for længst har smækket døren i. Men Elsebet Kieler opgiver ikke håbet for dette, fordi hun værdsætter dialogen med hinanden på det eksistensielle niveau, fordi både lutheranere og katolikker tilhører Guds folk».

Hans Jensen

Rettelse

Dessverre var deler av de siste avsnitt i lederartikkelen falt ut i forrige nr. av St. Olav - her følger korrekt versjon av artikkelens tre siste avsnitt:

"Uhøflig" var ifølge norsk presse Vatikanets kommentar til de syv lutherske biskopers fravær i Nidarosdomen. Uheldig ordvalg - om det stemmer - synes det oss. Uhøflig overfor hvem? Ikke overfor Vatikanet eller paven. Det var Nidarosbispes som innbød til gudstjeneste, og hans egne embeds brødre som, såvidt vi kan forstå, ikke skjønte sin besøks tid og lot en gylden sjanse til felles evangelisk vitnesbyrd gå fra seg.

Et pavebesøk anno 1989 er - når alle regningene legges sammen - dyrere enn mange av oss liker å tenke på, og det skyldes ene og alene stor velvilje og generøsitet fra det offisielle Norges side at pavebesøket, som for oss katolikker ble en minnerik bekreftelse på både fellesskap og oppdrag, i det hele tatt kunne komme i stand. Det bør vi huske - lenge - og takke for. Indirekte var denne generøsitet også et håndslag til de mange flyktninger og asylsøkere fra fjerne land, som utgjør en stigende prosent av våre katolske menigheter. TV-Norge så dem på skjermen der de strømmet til kirke på Akershus og i Idrettsbygget i Trondheim, medmennesker som ikke er mere fremmede enn at kristentroen er en bærende del av deres identitet - slik den har vært det i norsk kultur i århundrer.

Gjestfriheten har lange og hjertevarmende tradisjoner i vårt land. Vi konstaterer med glede og taknemlighet at de ikke ble gjort til skamme under pavebesøket. UKJ

SEPTEMBER

6. Ferial. Kol. 1, 1-8. Lk. 4, 38-44.
7. Ferial. Kol. 1,9-14. Lk. 5, 1-11.
8. Jomfru Marias fødsel.
Mika 5, 1-4 el. Rom. 8, 28-30.
Mt. 1, 1-16. 18-23.
9. Jomfru Marias lørdagsmesse.
Kol. 1,21-23. Lk. 6, 1-5.
10. 23. alm. søndag.
Visd. 9, 13-18.
Filem. 9-10. 12-17.
Lk. 14, 25-33.
11. Ferial. Kol. 1, 24-2,3.
Lk. 6, 6-11.
12. Ferial. Kol. 2, 6-15.
Lk. 6, 12-19.
13. Johannes Kryostomos, biskop og kirkelærer.
Kol. 3, 1-11. Lk. 6, 20-26.
14. Korsets opphøyelse.
4. Mos. 21, 4-9 eller Fil. 2, 6-11.
Joh. 3, 13-17.
15. Jomfru Marias smerter.
Hebr. 5, 7-9. Joh. 19, 25-27
el. Lk. 2, 33-35.
16. Kornelius, pave, og Cyprian, biskop, martyrer.
1. Tim. 1, 15-17. Lk. 6, 43-49.
17. 24. alm. søndag.
2. Mos. 32, 7-11. 13-14.
1. Tim. 1, 12-17.
Lk. 15, 1-32.
18. Ferial. 1. Tim. 2, 1-8.
Lk. 7, 1-10.
19. Ferial. Januarius, biskop og martyr.
1. Tim. 3, 1-13. Lk. 7, 11-17.
20. Andreas Kim Taegon, prest,
Paulus Chong Hasang og lidelsesfeller, martyrer.
1. Tim. 3, 14-16. Lk. 7, 31-35.
21. Matteus, apostel og evangelist,
Ef. 4, 1-7. 11-13. Mt. 9,9-13.
22. Ferial. 1. Tim. 6, 2-12.
Lk. 8, 1-3.

Arendal	Tyholmen	lord.:	18.30	
<i>St. Franciskus kirke</i>	Tlf. (041) 22 209	sond.:	8.00	11.00
Asker og Bærum	Nyveien 17, Stabekk	lord.:	18.00	
<i>Mariakirken</i>	Tlf. (02) 53 77 35	sond.:		11.00
<i>Eikeli katolske kirke</i>	Veståsen 18		9.00	10.00
	Tlf. (02) 24 25 69			
Bergen	Christiesgt. 16	lord.:	19.00	
<i>St. Pauls kirke</i>	Tlf. (05) 32 54 10	sond.:	10.00	11.00
<i>Vår Frue Kirke</i>	Nylandsvn. 31		9.30	
Bodø	Hernesvn. 22	lord.:	19.00	
<i>St. Eysteins kirke</i>	Tlf. (081) 21 783	sond.:		11.00
Drammen	Cappelensgt. 1	lord.:	13.00	
<i>St. Laurentius kirke</i>	Tlf. (03) 83 20 19	sond.:	9.00	11.00
Fredrikstad	Kongensgt. 9		9.00	11.00
<i>St. Birgitta kirke</i>	Tlf. (09) 31 14 38			
Messe lørdag kl. 19.00 untatt når intensivundervisning: kl. 12.30.				
Halden	Kristian V's pl. 1. Fra 1. nov.	lord.:	17.00	
<i>St. Peters kirke</i>	Tlf. (09) 18 11 68	sond.:	10.00	
Hamar	Torvg. 113	fred.:	18.30	Ikke første fredag i måneden
<i>St. Torfinns kirke</i>	Tlf. (065) 23 751	sond.:		11.00
Hammerfest	Salsgt. 52		19.00	11.00
<i>St. Mikael kirke</i>	Tlf. (084) 11 447			
Harstad	Skolegt. 4	lord.:	17.00	
<i>St. Sunniva kirke</i>	Tlf. (082) 63 696	sond.:		11.00
Haugesund	Haraldsgt. 21			11.00
<i>St. Josefs kirke</i>	Tlf. (04) 72 31 95			
Hønefoss	Vesterngt. 5			11.00
<i>St. Theresias kirke</i>	Tlf. (067) 22 381			
Kristiansand S.	Kirkegt. 3	lord.:	13.00	
<i>St. Ansgar kirke</i>	Tlf. (042) 24 225	sond.:	9.30	11.00
Kristiansund N.	Flintegt. 5			11.00
<i>St. Eysteins kirke</i>	Tlf. (073) 72 779			
Levanger	Jernbanegt. 29			11.00
<i>St. Torfinns kirke og</i>	Tlf. (076) 81 856			
<i>St. Eysteins sykehjem</i>	Tlf. (076) 81 855			
Lillehammer	Weidemansgt. 3A	sond.:	18.00	
<i>Mariakirken</i>	Tlf. (062) 52 550			
Lillestrøm	Romeriksgt. 1		9.00	10.30
<i>St. Magnus kirke</i>	Tlf. (06) 81 28 85			
Molde	Parkvn. 25			11.00
<i>St. Sunniva kirke</i>	Tlf. (072) 51 467			

R.I.P.
 Vår kjære medsøster
 sr. Caritas Kort
 døde den 27. juni
 i en alder av 80 år.
 Den avdøde anbefales
 til de troendes forbønn.
 ST. FRANSISKUS SØSTRENE

*Herren er mitt lys og min frelse,
 for hvem skal jeg frykte?
 Herren verner mitt liv,
 for hvem skal jeg være redd?*

*Jeg tror at jeg skal få se
 Herrens godhet i de levendes land.
 Vent på Herren, stol på ham.
 Stå fast i ditt hjerte, ha tillit til Gud.*

Fra Salme 27

22 Liturgisk kalender Gudstjenester

		Dialogmesse	Hoymesse
23. Jomfru Marias lørdagsmesse. 1. Tim. 6, 13-16. Lk. 8, 4-15.	Moss <i>St. Mikael's kapell</i>	Ryggevn. 24 Tlf. (09) 25 10 38	17.00
24. 25. alm. søndag. Amos 8,4-7. 1. Tim. 2, 1-8. Lk. 16, 1-13.	Narvik <i>Kristus Kongekirke</i>	Håreksgt. 82 Tlf. (082) 41 634	18.30
25. Ferial. Esra 1, 1-6. Lk. 8, 16-18.	Oslo <i>St. Olav domkirke</i>	Akersvn. 1 Tlf. (02) 20 72 26	lord.: 19.00 sond.: 9.30 11.00 19.00
26. Kosmas og Damian, martyrer. Esra 6, 7-8. 12b.14-20. Lk. 8, 19-21.	<i>St. Hallvard kirke</i>	Enerhauggt. 4 Tlf. (02) 67 23 83	9.30 11.00
27. Vincent av Paul, prest. Esra, 9, 5-9. Lk. 9, 1-6.	<i>St. Dominikus kirke</i>	Neuberggt. 15 Tlf. (02) 43 07 71	9.00 11.00
28. Venceslas, martyr. Hagg. 1, 1-8. Lk. 9, 7-9.	<i>Jesu Hjerte kapell</i>	Ullernchausséen 52 Tlf. (02) 50 91 91	9.00
29. De hellige erke-engler Mikael, Gabriel og Rafael. Dan. 7, 9-10. 13-14. Joh. 1, 47-51.	<i>Grefsen kapell</i>	Glads vei 23 Tlf. (02) 15 38 90	9.00 11.00
30. Hieronymus, prest og kirkelærer. Sakk. 2, 5-9. 14-15. Lk. 43-45.	<i>Lunden kloster</i>	Øvre Lunden 5 Tlf. (02) 64 18 20	lord.: 18.00 sond.: 10.00
OKTOBER	Porsgrunn <i>Vår Frue kirke</i>	Olavsgt. 19 Tlf. (035) 50 793	lord.: 18.00 sond.: 11.00
1. 26. alm. søndag. Amos 6, 1-4-7. 1. Tim. 6, 11-16. Lk. 16, 19-31.	Stavanger <i>St. Svithun</i> <i>Katolske kirke</i>	Dronningensgt. 8 Tlf. (04) 52 55 34 og 52 58 09	sond.: 9.30 engelsk messe 11.00 høymesse 13.00 Vietnamesisk messe en gang i måneden Polsk messe en gang i måneden Vennligst ring til sokne- kont. angd. datoer 18.00 fransk messe
2. Verne-englene. 2. Mos. 23, 20-23. Mt. 18, 1-5.10.	Stord <i>Den Hellige Ånds kapell, Skyttarhaugvn. 12</i> Hoymesse hver 2. søndag kl. 11. Nærmere opplysninger: tlf. (054) 11 230		
3. Ferial. Sakk. 8, 20-23. Lk. 9, 51-56.	Tromsø <i>Vår Frue kirke</i>	Storgt. 94 Tlf. (083) 84 277	lord.: 19.00 sond.: 11.00
	Trondheim <i>St. Olav kirke</i>	Schirmersgt. 1 Tlf. (07) 52 12 14	9.00 11.00
	Tønsberg <i>St. Olav kirke</i>	Botnegt. 22 Tlf. (033) 11 949	11.00
	Voss <i>St. Olavs kapell</i>	Finnesvegen 57 Tlf. (05) 51 25 10	Etter avtale
	Ålesund <i>Vår Frue kirke</i>	Kviltunvn. 6B Tlf. (071) 37 558	lord.: 17.00 sond.: 8.30 11.00

TRENGER DU TRYKKSAKER?

Kontakt
SATS + PASTE A/S
 Prof. Birkelandsv. 24 c, 1081 Oslo 10
 Tlf.: (02) 30 04 16 – 30 84 53

Neste nummer utgis 3. oktober. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Medarbeidere:

Tollef Berg

Liv Greni

Kjell Arild Pollestad o.p.

Albert Raulin o.p.

Gunnel Vallquist

Redaksjon: Tlf. (02) 20 72 48

Akersveien 14, 0177 Oslo 1

Årsabonnement (Norge): kr. 190,—

Øvrige europeiske land: kr. 220,—

Andre verdensdeler: kr. 230,—

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 2 04 64 80

23

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo 1
Telefon: (02) 20 72 48

Fikk du ikke kjøpt disse før sommerferien?

Boken om Anne-Lise Knoff. Tekst C.F. Engelstad, A. Stensrud, A-L. Knoff, ib. kr. 368,— en praktfull gavebok.

Dominikanerne. Klosterliv i Norge, hf. kr. 180,—.

P.B. Halvorsen: Katolske prekenes, hf. kr. 97,—.

Moder Teresa/Frère Roger: Meditasjoner over korsveien, hf. kr. 68,—.

Thérèse av Jesusbarnet: Sista Samtal, hf. kr. 122,—.

Og det kommer stadig nye bøker. Ikke glem litteraturlisten.

Hvis du er i tvil om hva du skal gi — gi et **gavekort!** à kr. 50,— eller kr. 100,—.

VI SENDER OVER HELE LANDET

ÅPNINGSTIDER:

Mand. — fred.

9.30 — 16.30

Torsd. 9.30 — 17.30

Lörd. 9.30 — 13.30

CARITAS | NORGE
DEN KATOLSKE KIRKES HJELPEORGANISASJON

Fagerborggaten 17, 0360 Oslo 3

Gavekonti:

Postgiro: 5 00 40 64 — Bank: 8998.09.08136

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen

Tlf. (03) 83 42 80

MALERMESTER
utfører allslags maler- og tapetserarbeider

GEORG FOERSTER

Tlf.: 15 54 26/15 56 06

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING (02) 66 59 00 — SERVICE (02) 66 58 60 — 66 58 61

Blikk
på tiden

Elsker, elsker ikke?

Elsker, elsker ikke, elsker, elsker ikke, elsker...

Dere husker prestekraveleken?

Det var spørsmålet å bli elsket. Hva hvis vi snur den? Er det den vi da bedriver til daglig i vårt kristne liv og levnet?

Se som de elsker hverandre!

Hvor ofte hører vi noen si det om oss?

Se som de elsker hverandre!

Det er oss det. Det er oss dette handler om. Det er vi som elsker hverandre så hele verden undrer seg. Vi, vi kristne. Det er vi i hele verden som har skjont hva det dreier seg om. Det er vi som har mottatt en kjærlighet så grenseløs at vi ikke kan la være å elske hverandre. Det er vi som er trygge på at vi er godtatt, og derfor

har en grenseløs generøsitet overfor andre. Det er vi som vet at det som teller, det er å være menneske, elsket av Gud.

Det er derfor folk sier om oss: Se, som de elsker hverandre!

Eller er det ikke derfor kirkesøkningen har økt etter pavebesøket? Er det ikke derfor økumenikken har blomstret opp de siste månedene? Er det ikke derfor tusener av nye mennesker søker Kristus?

Eller gjør de ikke det?

Det var vel ikke så vanskelig å elske noen deilige junidager. Men hva nå, da? Har intriger og maktkamp og misunnelse og frykt begynt å blomstre igjen? Rister vi igjen på hodet over hvor håpløse andre kristne er, de som ikke er slik som oss av en eller annen merkverdig grunn - ?

Paven vekket oss. Men har vi sovnet igjen? Har vi allerede glemt hva troen dreier seg om? Kjærlighet, generøsitet, tilgivelse, nåde... Uverdighet som fører til den fremste verdighet. Men ikke gjennom albuerom. Gjennom ydmykhet.

Bryr vi oss virkelig om menneskene rundt oss? Bryr vi oss virkelig om å bli kjent med våre protestantiske søstre og

brødre? Gidder vi virkelig å bry oss med å bli kjent med noen som er annerledes? Kanskje vi ikke bryr oss om dem.

Hva med dem som kommer til oss; Tar vi imot dem, eller sier vi bare at det var jo egentlig ikke det som var meningen med pavebesøket? Vi hadde jo ikke tenkt at det skulle bli flere katolikker av det...

Men hvis vi elsker hverandre, blir det ikke da flere? Er ikke formering den vanlig frukt av kjærligheten? Hvorfor er vi katolikker da så redd for å bli flere? Hvorfor er vi fremdeles så redde for å syns utad? Har vi ikke en Far som sørger for oss, har vi ikke en bror som har overvunnet døden for oss? Hva mer har vi da å frykte?

Kristins søster